

"Proletarec"
je delavski list
za misleče
čitatelje.

PROLETAREC

GLASILO
PROSVETNE
MATICE
J. S. Z.

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1293. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 23. JUNIJA (JUNE 23, 1932.) Published weekly at 2629 W. 24th St. LETO — VOL. XXVII.

EVROPA V NEVARNOSTI GOSPODARSKEGA RAZSULA

LAUSANNSKA KONFERENCA SKUŠA ODVRNITI EKONOMSKO ANARHIJO

Giuseppe Motta: "Usoda sveta je v vaših rokah." — Vojni dolgovi in reparacije. — Fašistična nevarnost

V dobrodošli lausanski konferenci, ki se je sešla, da ozdravi Evropo in ostali svet ekonomskih in političnih ran, je dejal predsednik švicarske republike Giuseppe Motta, da imajo zastopniki na tem zborovanju usodo sveta v svojih rokah. Če se sporazumejo za dober načrt, pride zaupanje med narode in z njo ekonomska stabilnost. Če ne, je civilizacija, kakor jo danes poznamo, obsojena poginu in nad svetom zavladava barbarizem.

Predsednik Motta je imel v mislih sedanji obupni gospodarski položaj evropskih in drugih dežel. Če se bo nadaljeval, bodo nastale vojne med deželami in civilne vojne ter popolna propast gospodarstva in sedanje civilizacije. Temu bo sledil kaos krvave borbe za kruh in pa pogreznjenost sveta v primitivni barbarizem.

Preobrati se ne bi dogajali natančno tako, kot si jih predstavlja predsednik Motta, je pa resnica, da je kapitalistični svet nad prepadom anarhije.

Na konferenci v Lausanne so zbrani angleški premier MacDonald, francoski minister predsednik Herriot, nemški zunanji ministr Franz Papen, Mussolinijev zastopnik Dino Grandi, reprezentant japonske vlade in razen teh tudi zastopniki manjših dežel v vlogi opazovalcev.

Glavno vprašanje je problem reparacij in meddržavnih vojnih dolgov. Nemčija hoče, da se reparacije popolnoma briše. Druge države, katere so jih prejemale, pa zahtevajo, da se v ravnotežje črtajo vojni dolgovi. Anglija in Italija sta pri volji. Francija je za predlog pod pogojem, da ga sprejmejo tudi Zed. države, ki pa na lausanski konferenci niso zastopane. Vsakemu v Evropi je jasno, da bi bil Hoover pripravljen črtati dolgove medvojnih zaveznikov Ameriki, toda takozvano javno mnenje v Zed. državah je naučeno protestirati vselej, kadar so storjene direktne sugestije, da naj vlada v Washingtonu pozabi na evropske dolgove. Mednarodnim bankirjem na Wall Streetu pa je za varnost privatnih investicij, in da si jih zagotovijo, so za brisanje državnih vojnih dolgov.

Lausanska konferenca razpravlja tudi o carinskih zidovih, katere so države zgradile, da protektirajo "svojo industrijo" in "svoje kmete", v resnici pa so napravile ljudstvu vsepovsod s colninskimi obzidji le neizmerno škodo. Ali to so napake, katere je lažje storiti nego jih popraviti.

Ministri, ki so se zadnji teden zbrali v lausanskem letovišču, so prišli skupaj z namenom resnično poskusiti najti izhod. Tako kot je, ne bo šlo dolgo dalje. V zraku so vojne in revolucijske nevarnosti. Gospodarski polom se samo še odpira. Preprečiti ga ne bodo mogli ako ne spravijo v red mednarodne finance in znižajo carinske zidove.

Evropa, Amerika in Wall Street imajo pogled uprt v lausansko konferenco z nado, da ne bo samo poskus, kakor so bile prejšnje konference, nego da izlušči iz svojih posvetovanj in mešetarenja načrt, ki bo dal Evropi pogoje, pričeti z gospodarsko rekonstrukcijo z nova.

Ako se to zgodi in bi to pomenilo ob enem izboljšanje življenjskega stanja bednih milijonov, bo to vsekakor boljše, kot pa gaziti v polom globlje in globlje in potem kovati preobrat — kakršne že — v krvi. Treba pa je imeti ob vsaki taki konferenci v uvidu dejstvo, da nobeno posvetovanje kapitalističnih vlad ne bi moglo najti sigurno, povsem pravično pot v ekonomsko odrešenje sveta. Vzlic temu je za človeštvo boljše, da si izklesle socialistično družbo brez velikih krvavih potresov. Iz tega razloga je za delavski razred pametnejša taktika tista, ki podpira čimmirnejši proces, nego ona, ki misli, da je preobrat mogoč le v klanju in paničnih polomih. Čimvečji je kaos, bolj trpi delovno ljudstvo. Preobrati sicer ne morejo biti pikniki, ni pa potrebno, da bi morali biti skrajno brutalni. — Ako se lausanski konferenci posreči stvoriti stvaren ekonomski in politični sporazum, bo to tudi dobra protiutež fašizmu,

ŽELEZNIŠKE NESREČE SE ŠE VEDNO DOGAJAJO

Blizu Deansa v New Jerseyju se je v začetku tega meseca dogodila železniška nezgoda, kakršne so bile pred leti zelo pogoste. Tovorni vlak je vsled kosov premoğa na tračnicah skočil s tira in se prekucnil. Kmalu za njim je pridrvel brzovlak, ki ga strojevodja, ne opazivši nesreče dovolj začasno, ni mogel ustaviti. Potniški vozovi z lokomotivo vred so se zagozdili med tovorne vagon^e. Osemindvajset potnikov je dobilo težke poškodbe in dvajset je bilo lahko ranjenih.

NEPLODEN BOJ PROTI VELETATOVOM, KI SO OSUŠILI BANKE

V Bainovih bankah v Chicagu bodo vlagatelji po zahtevi pomožnega državnega pravnik Edwina J. Rabera izgubili trinajst milijonov dolarjev. Obdolžil je Baina in njegove pajdaše, da so denar ljudstvu ukradli. Besedo tatvina je izrekol s poudarkom, kar je v obravnavi od državnega pravnika veliko rečeno.

John Bain je bil v Chicagu eden vodilnih republikanskih politikov ter intimni zaveznik bivšega senatorja Deneena. Imel je dvanajst bank, katere je vodil s svojo zlahto. Tisoče družin je pripravil ob prihranku in revolucijske nevarnosti. Gozdarstvo se samo še odpira. Preprečiti ga ne bodo mogli ako ne spravijo v red mednarodne finance in znižajo carinske zidove.

Evropa, Amerika in Wall Street imajo pogled uprt v lausansko konferenco z nado, da ne bo samo poskus, kakor so bile prejšnje konference, nego da izlušči iz svojih posvetovanj in mešetarenja načrt, ki bo dal Evropi pogoje, pričeti z gospodarsko rekonstrukcijo z nova.

Ako se to zgodi in bi to pomenilo ob enem izboljšanje življenjskega stanja bednih milijonov, bo to vsekakor boljše, kot pa gaziti v polom globlje in globlje in potem kovati preobrat — kakršne že — v krvi. Treba pa je imeti ob vsaki taki konferenci v uvidu dejstvo, da nobeno posvetovanje kapitalističnih vlad ne bi moglo najti sigurno, povsem pravično pot v ekonomsko odrešenje sveta. Vzlic temu je za človeštvo boljše, da si izklesle socialistično družbo brez velikih krvavih potresov. Iz tega razloga je za delavski razred pametnejša taktika tista, ki podpira čimmirnejši proces, nego ona, ki misli, da je preobrat mogoč le v klanju in paničnih polomih. Čimvečji je kaos, bolj trpi delovno ljudstvo. Preobrati sicer ne morejo biti pikniki, ni pa potrebno, da bi morali biti skrajno brutalni. — Ako se lausanski konferenci posreči stvoriti stvaren ekonomski in politični sporazum, bo to tudi dobra protiutež fašizmu,

SOCIALISTIČNO GIBANJE V JUŽNI AMERIKI IN REVOLUCIJA V ČILE

Kontrola ameriškega kapitala. — Armada v politiki. — Nepričakovana in nagla strmoglavljenja vlad

V vsej Južni Ameriki je Argentina edina, ki ima močno, mednarodno vplivno socialistično gibanje. V vseh drugih obstoje socialistična in takozvana komunistična gibanja, ki pa so ali samostojna, ali pa imajo z mednarodnim delavskim gibanjem le rahle zveze. Več socialističnih strank je že vprašalo socialistično internacionalo v Curihu za vstop, med njimi tudi socialistična stranka v republiki Čile. Eksekutiva internacionale je o slednji razpravljala na prošli seji meseca maja, o sprejemu pa bo sklepala šele na prihodnji seji, ko bo tajništvo internacionale na podlagi preiskave podalo izjavo, da-li sprejem priporoča ali ne.

Republika Čile ima nad štiri in pol milijona prebivalcev. Njeno glavno mesto je Santiago. Dežela meji v dolgem pasu ob Argentino in Bolivijo na eni in ob Pacifično morje na drugi strani. Domačih velekapitalistov nima. Izrabljanje njenih prirodnih zakladov, predvsem nitrata, in kar je v nji velike industrije, je pod kontrolo ameriškega in angleškega kapitala in skupni vsoti okrog dve milijardi dolarjev.

Vlada v Čile se pogosto menja, največkrat brez volitev. Največ vladnih preobratov, pravzaprav vse, izvrši armada in mornarica.

Dne 4. junija je bila s pomočjo armade, mornarice in delavstva odstavljena vlada, kateri je načeljeval predsednik Juan Esteban Montero. Umaknil se je v Argentino brez boja, ker je uvidel, da bi bil proti tolikšni premoči brezupen. Ta preobrat sam na sebi ne bi nikogar iznenadil. Presenetila pa je svet vest, da je bila to socialistična revolucija, in da se bo dežela poslej imenovala "Socialistična republika Čile". Nova vlada pod vodstvom Carlos Davile, ki je bil svoječasno

Ali so zahteve za bonus upravičene?

V Washingtonu tabori armada tisočev bivših vojakov iz vseh krajev Zed, držav, ki zahtevajo, da se jim takoj izplača bonus v vsoti dve milijardi 400 milijonov dolarjev. Ta bonus jim Zed. države na podlagi posebnih vladnih zavarovalnih dolgujejo, toda police potečejo šele leta 1945. Hoover in člani njegovega kabineta so kongresu poudarili, da če se tolikšen bonus nakaže takoj, pomeni to inflacijsko dolarja za par milijard. Sedanji ameriški papirnati denar ima nad 70c na vsak dolar pokritja v zlatu. Potem bi zlata valuta sploh odpadla. Hoover zatrjuje, da bi tolikšna inflacija povzročila ogromen ekonomski kaos, v katerem bi trpeli veterani prav kot drugi prebivalci, čeprav bi dobili bonus. Toda tisoče bivših vojakov je brez dela in gladnih. Spominjajo se le po zvenecih obljub med vojno in smatrajo, da je njim dežela dolžna veliko več kot drugim prebivalcem, ker so tvegali življenja.

V strahu pred vplivom organizacij bivših veteranov, ki so močne v "politiki" je 209 kongresnikov proti 176. glasovalo za takojšnji bonus. Časopisje jih zelo graja radi tega in zmerja s strahopetci, brčkone po pravici. Kajti isti kongresniki, ki so tako hitro sprejeli predlogo za bonus veteranom, že meseci in meseci odpravljajo vsako akcijo, ki bi koristila brezposelnim delavcem. Za bonus pa so glasovali z večino zato, ker so se nadejali, da jo bo zavrgel senat ali pa vetiral Hoover. To delo je predsedniku prihranjeno, ker jo je odklonil 17. junija senat z znatno večino.

Med veterani jih je mnogo, ki so že dolgo brez zaslужka, imajo pa vendar več prednosti kakor pa povprečen delavec, ki ni bil v armadi. Veteranom se ne godi slabše kot tistim milijonom brezposelnih delavcev, ki so pustili v industriji vse svoje moči in gladujejo na starost pozabljeni od kongresnikov, patriotov in dobroteljev. Če

bi predloga za takojšnjo izplačilo bonusa postala zakon, bi ga bili deležni tudi tisti stotisočeri bivši vojniki, ki imajo še službe, mnogi dobre politične in slične službe, in vsi oni, ki imajo prilična premoženja, medtem ko bi brezposelni delavci stradali naprej. Vzlic tem diferencam pa se za bonus bivšim vojakom bore tudi komunisti, — v svojem nerazsodnem in za delavsko gibanje nečastnem prizadevanju, da si dobe popularnost in glasove.

Kongres bi storil pošteno, če bi nakazal primerno kredite v pomoč onim, ki so brez dela ne po svoji krivdi in potrebni pomoči takoj. In tu bi prišli v poštev tudi vsi oni bivši vojniki, ki so brez sredstev zaradi tega, ker jih je industrija vrgla na cesto.

Horje brezposelnosti

"Delavci v Nemčiji so izčrpani skozi leta pritrdavanja, dolgotrajne nezaposlenosti in drugih nadlog. Ne zahtevajo drugega kakor kruh in delo. Na vsakega, ki je zaposlen v tovarni, so zunaj trije ali štirje, ki čakajo, kdaj dobe priliko zagrabiti njegovo delo. V teh obupnih razmerah je velik del nemškega ljudstva nehal trezno misliti in to pojasni, čemu je fašistično gibanje tako silovito naraslo."

Tako je položaj v Nemčiji portretiral dr. Hans Bell, voditelj nemških krščansko-socialnih strokovnih organizacij.

Polomov bank ni še konec

Vzlic rekonstrukcijski korporaciji, ki razpolaga z visokimi milijoni v pomoč bankam in industriji, propadanje bančnih zavodov ni še ustavljeno. V New Havenu, Conn., je dne 9. junija prenehala poslovati Mechanic banka, ki ima \$19.000.000 vlog. Razen te je ta in prošle mesece v tem letu propadlo precej manjših bank v raznih krajih Zed, držav.

Ako nočete, da bi bili glasovi delavcev vrženi proč, agitirajte vselej in povsod za socialistično listo.

ARMADA VETERANOV ZA BONUS

Na sliki je skupina bivših vojakov, kakršne so druga za drugo dan na dan prihajale prošli par tednov v Washington z zahtevami, da naj jim kongres odobri takojšnjo izplačilo bonusa. S svojo demonstrativno akcijo so spravili ti bivši vojniki kongresnike, ki v vseh kampanjah vse obljubljajo, vladni policiji v težke zadrege. S hrano jih je oskrbovala nekaj časa policijska oblast in potem privatna dobroteljskost.

MED STARIMA STRANKAMA NI V PROGRAMU RES NOBENE RAZLIKE

"Večji opazovalci, ki so se udeležili republikanske konvencije, ugotavljajo — ne brez skrbi za bodočnost — "da je vsa platforma skovana v naprej . . ." Vprašanje prohibicije je bilo edino, ki je priložilo v razpravo pred delegacijo . . . O vsem drugem je smela samo glasovati. Pravijo tudi, da se platforma demokratske stranke ne bo v bistvu v ničemer razlikovala od republikanske . . . Vzlic temu je koristno, da obe stranki delujeta separatno, dokler se ne pojavi radikalno gibanje s tolikšno močjo, da bo združenje obeh tudi na znotraj potrebno.

Gornje je smisel urednikovega članka, kakršnega je objavil 14. junija veliki kapitalistični dnevnik News v Chicagu in kakršne pričbujejo drugi kapitalistični listi. Privatnim interesom sta dve enakih stranki potrebni za zaslepljevanje volilcev, kar jih s tem uspešno odvrta od združenja v delavski politični organizaciji, kot je socialistična stranka. Kadar pa postane delavstvo kapitalistični politiki nevarno, tedaj republikanska in demokratska firma izgine in nastane le koalicijski obeh v enotnem boju proti socializmu, kot se je tako očitno izkazalo v Milwaukeeju in Readingu.

Belih vran ni

Še nikoli niste čuli, da bi se kompanije kdaj združile v svrhu, da ponudijo delavcem zvišanje plač.

ki zdaj ogroža delavski razred posebn v Nemčiji in v vsi srednji Evropi.

ODKOD IZVIRA MOČ DUNAJSKEGA SOCIALISTIČNEGA GIBANJA?

Dunaj je edino veliko mesto na svetu, ki je pod socialistično upravo in z absolutno socialistično večino v mestnem svetu. Soc. stranka na Dunaju skrbi, da delavci ne le volijo socialistično, nego da so tudi člani soc. organizacije in unij. Socialisti na Dunaju imajo svoje tiskarne in veliko časopisje, sijajne kulturne ustanove, velike sportne organizacije itd.

Njihove aktivnosti na prosvetnem polju vam predstavljamo sledeči pregled v številkah:

Leta:	1927	1928	1929	1930	1931
Predavanj	5.157	7.712	7.546	7.141	9.401
Skiopitčnih predavanj	784	1.151	1.372	1.105	1.087
Filmov	247	444	579	1.246	4.563
Izletov	728	907	1.742	2.221	2.652

Knjig se je izposodilo 1.089.271 1.377.528 1.710.595 2.024.670 2.316.749
Odgovor teh števil naj bo vzpodbuda našemu izobraževalnemu delu.

Odmev agitacije v naselbini Library

Bridgeport, O. — Na IX. rednem zboru sem dejal, da grem po zboru spet na delo. Moja prva pot je bila na Library, Pa. Bil sem tam že večkrat in tudi pisal o tem. A tokrat vam lahko sporočim važnejšo novico, da so 11. junija sklenili obnoviti socialistični klub in se je v ta namen podpisalo 13 somišljenikov.

Dne 11. junija so mi dali pri liko govoriti po seji druž. SNPJ in smo se prav dobro pomenili. Sestanek pa smo imeli potem v spodnjih prostorih. Za provizoričnega tajnika je bil imenovan Steve Ritonja. O stalnem odboru in drugem bodo poročali sami pozneje.

Na Library je svoj čas obstojal klub št. 230 JSZ, ki je prenehal v času silovitega frakcijskega boja od strani komunistov. Zdaj že več let ni ne enega ne drugega kluba. Ker so naši rojaki napredni in delavsko zavedni, upam, da bo po vseh teh izkušnjah njihov klub na Library ne samo eden prvih v JSZ nego tudi faktor v naselbini ter v zapadni Pennsylvaniji.

Socialistična platforma mora navdušiti vsakega zavednega delavca, ki mu je za preobrat in v tej krizi za čimprejšnjo pomoč.

Pravili so mi, da se je kompanija odločila v sredi junija obnoviti obrat v vseh večjih rovin, seveda brez pogodb z unioni. Listi pa so poročali o mobilizaciji čuvajev, da bi v slučaju potrebe lahko ztrli odpor premogarjev z oboroženo silo. Premogarji iskreno žele, da se unijske razmere v rovinah obnovne in k temu pomagajo kar je v njih moči. Tudi N. M. U. dela reklamo in luknje v prej stoozdostni enotni fronti. Vrag naj vzame tako "delavsko" vodstvo.

Joseph Snoy.

Znižanje plač

Bon Air, Pa. — Dne 15. maja so pri Bethlehem Steel kompaniji spet znižali plačo 15 odstotkov (15% general cut). Vzlic tem batinam je vse nekam mirno. Izgleda kot da so plače zvišali, ne pa vzeli. Ampak ta molk delavcev bo prej ali slej že dobil svoj izraz v glasnem protestu, ki bo napravil konec takim razmeram.

Par komunistov (pravijo namreč, da so komunisti) kar vpričo bossov nagovarjajo delavce v svojo organizacijo. Po mojem mnenju so to špijoni, kajti oni svobodno "agitirajo" in so povsod takoj "zraven", če pa pošten delavec tako govori in ga sliši nepoklicano uho, takoj je pozvan na General Office. Potem pa že veš pri čem da si (lay-off).

Ko to pišem gre okrog glas,

TABOR VOJAKOV NA NOVEM "BOJIŠČU"

Na sliki je tabor bivših vojakov, ki so prišli iz vseh krajev Zed. držav v Washington, da demonstrirajo za bonus. Okrog dvajset tisoč jih je dospelo vseh skupaj. Kongresniki so na njih pritisk sprejeli predlogo, da se bivšim vojakom izplača ves bonus takoj v vsoti nad dve milijardi dolarjev, v madi, da jo bo senat zavrgel, če pa bi se zbal tudi senat, jo je obljubil veterani predsednik Hoover. Senat jo je 17. junija zavrgel z 62. proti 18. glasovom. Mnogo bivših vojakov je brez posla in v veliki potrebi.

borijo že tri leta z revščino in pomanjkanjem.

Toda delo mora biti izvršeno. Delavci, kmetje, trgovci in drugi "mali ljudje" so pričeli spoznavati, da mora biti osvoboditev delavstva delo delavcev samih.

Socialistična kluba naše zveze v Milwaukeeju in na West Allisu sta izvelila posebne odbore z nalogo zbirati prispevke za socialistično volilno kampanjo. Težko nalogo imajo sodrug, toda izvršili jo bodo, ker se zavedajo ogromnega pomena tega dela; naš narod pa bo storil, kakor vselej v preteklosti, tudi to pot svojo proletarsko dolžnost in prispeval po najboljših močeh.

Težko je delavcu ali malemu trgovcu žrtvovati tudi malo vsoto, toda baš sedaj je najbolj potrebno, da pomagamo vsi in tako omogočimo tako že ne popolno zmago, vendar pa dalekosežne uspehe — uspehe, kateri pomenijo za nas stopnjo h končni, vesoljni zmagi socialistične ideje.

V milwauskem okraju imamo pri teh volitvah izvršiti dvojno delo, ker stojimo obenem tudi pred okrajnimi volitvami. Naše naloge so zato tem večjega pomena in toliko težje.

Delavci in delavke, trgovci in obrtniki! Pamagajte razredno zavednemu delavstvu, ki žrtvuje v tem orjaškem boju vse svoje sile! Priskočite nam na pomoč! Naš boj je vaš boj, naše trpljenje je tudi vaše trpljenje! Borite se z nami za boljše bodočnost človeštva, za boljše bodočnost vas samih in vaših otrok!

Kluba št. 37 in 180 JSZ.

Listu v podporo

VI. izkaz.

Milwaukee, Wis. Klub št. 37 JSZ \$45.00.

Chicago, Ill. Po \$5: Frank Udovich in Chas. Pogorelec, skupaj \$10.00.

Oglesby, Ill. Klub št. 3 JSZ \$5.00.

Moon Run, Pa. Urban Olivani 50c; Jacob Ambrozich 35c; po 25c: Henry Knez in Karol Zazar; po 10c: Frank Ambrozich, Rudolf Gorjup in Valentin Kral, skupaj \$1.65 (poslal Jacob Ambrozich).

Parkhill, Pa. Anna P. Krasna \$1.25.

Youngstown, O. John Petrich \$1.00.

Skupaj v tem izkazu \$63.90. Prejšnji izkaz \$467.43, skupaj \$531.33.

Baseball, komunistična demagogija in brezbriznost delavstva

Johnstown, Pa. — Dasi ima socialistično gibanje za svoj razmah velike ovire, opazamo naraščanje aktivnosti za našo stranko tudi v Cambria County. V začetku leta se je vršila živahna agitacija med Amerikanci, ali uspeha med njimi še ni videti, ker so menda preveč zainteresirani v bat in žogo.

Naši kapitalisti so praktični. Med mladino in odrasčenimi pridno goje komercializiran in prostovoljni sport, financirajo sportne tekme in kapitalistični listi porabijo o "sportu" cele strani. Pri tem se ljudje tako zanimajo za igre, da pozabijo celo na slabe razmere. Če ne bi bilo te ljudske brezbriznosti, bi ta najbogatejša dežela na svetu gotovo ne imela gorostasne gospodarske krize.

Dasi je naš klub med aktivnimi in je že veliko deloval na raznih poljih, se mi zdi, da se nekaterih starejših sodrugov loteva nekaka brezbriznost. Morda je temu vzrok, ker je bil klub prošle jesen zatožen na urad pennsylvanske soc. stranke in je bil zasiljan za malenkost, ki je med nami razumljiva, na zunaj pa se jo lahko poveča in predstavlja za velik prestopok. Res je, da boli, če si sodrugami prizadevajo neprilike in ustvarjajo napete odnose. Saj nam že nasprotniki socializma povzročajo zadosti napadov in neprilik. Sicer pa je omenjeni umik aktivnostim morda le nekako premirje — "moratorium" — zato da bodo člani toliko bolj sveži ko začno z agitacijo v volilni kampanji s podvojeno silo.

Tudi tu nismo brez komunističnih demagogov raznih narodnosti. Napadajo socialiste in trde, da smo izdajalci, da ne bomo nikdar zmagali in polno drugih bedastoč. Komunisti imajo precejšen delež krivice, da so delavci brezbrizni. Z represtanimi napadi in intrigiranjem postavljajo delavsko gibanje v slabo luč, da se ljudstvo ne oprjemeje socializma kakor bi bilo potrebno in posebno v teh časih pričakovati. Nasprotniki pa računajo s tem dejstvom, češ, mečimo blato, nekaj se ga bo že prišlo. Zato je potrebno, da napade takih nizkotnežev odbijamo, dasi je nam tak boj, ker verujemo v delavsko slovo, neprijeten.

Tistim, ki ste v dvomu glede stališča socialistične stranke, priporočam, da pazno prečitata njen program ali platformo, ki je bila priobčena v Prosveti z dne 11. junija in v Proletarcu 16. junija. Videli boste, da ima soc. stranka radikalen, konstruktiven in izvedljiv program, ne pa kup fraz za varanje volilcev. Ne poslušajte "apostolov", ki pravijo da so komunisti, v resnici pa ponavljajo le radikalne fraze, ko pa

pridejo volitve, se udinjajo za denar republikancem ali pa demokratom. Po volitvah pa vam pravijo: "Ali vam nismo rekli, da s socialistično stranko ni nič?"

Nekaj takih je prosilo za prostor v Slov. domu v Lorain Boro za seje in shode, na katerih bi vodili svoj boj — pa ne proti kapitalizmu, nego zoper socialistično gibanje. Ker pa je že brez tega dovolj neso glasij ter ravsa in kavsa, jim direktorij ni ugodil, ker je hvalevredno.

Slovenski delavci se v veliki večini ne ogrevajo za besedičenja takozvanih komunistov, vpliva pa na mnoge v toliko, da so brezbrizni, češ, da se jim vse skupaj neumno zdi. Zategadelj povzročajo provokatorji pod masko kom. stranke delavski stvari veliko škodo.

Delavci, ki vse to razumejo, ne bi smeli stati ob strani, nego poseči s svojimi aktivnostmi vmes in s tem pomagati socialistični stranki in njeni kampanji do potrebnega razmaha.

J. L.

To in ono pri nas in drugod

Cleveland, O. — Dne 17. junija je govoril na shodu za "jugoslovansko kulturno združenje" zastopnik ljubljanskega "Jutra" Marian Pfeifer, Tone Grdina pa je bil pri stvari "glavni komandant", kakor se je enkrat sam izrazil in obenem je kazal filmske slike, John Dolčič iz Girarda pa je razlagal njih pomen, toda je bil prepočasen in ni dosti razložil. Slike so bile slabe, pretemne in premajhne. Menda so jih imeli le zato, da privabijo ljudi v "jugoslovansko kulturno zedinjenje".

Pričeli smo pri cerkvi, kot je navada v "kulturi" te vrste. Cerkev je sploh "favorite" našega Toneta. Slika maše, ki jo je daroval škof, je nam najdalj kazal. To kulturno maševanje je ljudi navdušilo k ploskanju, ki so ga povečali še bolj ko sta se prikazala dva ljubljana — namreč frančiškana. Pa je res naš narod kar vnet za "kulturo" v obliki verskih ceremonij...

Potem je nam Tone Grdina predstavil svečenika Reliča, ki je nam v lepem domačem jeziku razlagal, da smo mi najbistrejši narod na svetu. Sicer pa, da on ne mara nikake politike. Mi smo narod, poznan vsemu svetu, kajti noben drugi nima takega velikana kot mi. In ta naš slovit velikan se je rodil v Srbiji in ime mu je Vuk Karadžoržević. "Da, mi smo krasan narod!" (Navdušeno odobranje.)

Povedal nam je več legend o srbskem narodu in trdil, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod, in da vsi molimo k enemu Bogu. Vsi smo brača, držimo se jedinstva in Bog je nam dal krasen jezik, sonce pa nam sveti od Triglava do Vardarja.

Naslednji govornik Petrovič, tudi srbski svečenik, je naglašal ponos, da je Jugoslovan. Jugoslavija je ustanovljena na temelju, kakršnega nima nobena druga dežela. In v Clevelandu ni Srbov, kateri ne bi ljubili Hrvatov (?) in Slovencev.

Rev. Slabšeta iz Newburga ni bilo. V starem kaju se slovenski klerikalci patriotičnih slavnosti pod srbsko komando ogibljejo. Morda jih je nekaj tudi tu, ki se drže tega pravila, a Tone Grdina ni med njimi, kajti on je bolj navdušen jugoslovanski patriot kakor pa kralj Aleksander.

Po teh govorih je Grdina izročil komando I. Zormanu, ki je tolmačil, da so med vojno delovali eni za republiko in drugi za ligo. Beseda pa je meso postala in dobili smo Jugoslavijo. Imamo veliko pesmi, literature in drugega lepega, ali je vzlic temu tako, kakor je že Ivan Cankar omenil, da nas je sram razkazovati naše kulturno bogatstvo in skrivamo svoj narodni ponos. Nato je predstavil glavni predmet večera Marian Pfeiferja.

Pfeifer ni govornik. Beseda mu gre, kot da čita napisan govor. Je še mlad fant, poslan sem, da goji ljubezen izseljencev do kraljevine Jugoslavije. Baj je njegova naloga združiti tudi dolarje jugoslovanskih organizacij za investiranje v Jugoslaviji direktno ali indirektno. Kdo plača Pfeiferju stroške, ne vem.

Njegova mislija je vzbujati tudi zanimanje za "jugoslovansko kulturno združenje", ki naj se kulturno združi s starim krajem, drugače se bo naša mladina izgubila v morju tujega sveta. Njegova zajednica je seveda samo kulturna, nič politična (kar v jeziku teh ljudi vedno pomeni le to, da je v politiki protidelavska). Vsa družstva bodo prejela iz Jugoslavije brezplačno knjige, note in slično, kar je potrebno k podvigu kulture. (Kdo bo to plačal, ni pojasnil.) Tudi za predavanja se bo poskrbelo. Za ameriško jugoslovansko mladino bodo aranžirana skupna potovanja v stari kraj. Dvaindvajset kulturnih društev je baje obljubilo pristopiti.

Končno je imel spet Tone besedo. Smo silen narod, 60,000 nas je samo v Clevelandu, in če se združimo, se bo morda še župan Miller tako ustrašil, da nam prepusti vladno (in pa praznato v blagajni). Zdjaj bomo pa še eno zapeli (na fonograf) je dejal. In to je bil konec. Priporočil od strani občinstva ni bilo. Ljudje imajo pač vse druge skrbi. Tare jih kriza. Gospodje okrog te jugoslovanske kulturne zajednice ne vedo, da predpogoj za kulturo — za ljudsko kulturo je gospodarska sigurnost delavcev. Brezposelni in bedni ne morejo peti, ne plačevati vstopnin, ne igrati na odru. Skrb jih tare, pozornost in voljo za kulturne ideale jim jemlje borba za kruh.

Mi delavci smo za kulturo, — za proletarsko kulturo, katero gojimo pod okriljem Prosvetne matice Jugoslovanske socialistične zveze. Ker pa se zavedamo, da bo delavski razred deležen uživanja kulture šele kadar bo gospodarsko svoboda.

den, smo mi tuid za politiko, namreč za delavsko politiko, zapopadena v socializmu.

Frank Barbic.

Piknik v Springfieldu

Springfield, Ill. — Klub št. 47 JSZ priredi piknik v nedeljo 26. junija na znani Logarjevi farmi. Prične se ob 1. popoldne. Prebitek je namenjen v fond socialistične volilne kampanje.

Sodrug in sodružice ter vsi prijatelji, udeležite se tega izleta v polnem številu. Vstopnina je prosta. Odbor se bo potrudil, da boste dobro postreženi in da se ne bo nih dolgočasil. V slučaju slabega vremena se vrši piknik teden pozneje. To je v nedeljo 3. julija na istem prostoru.

Odbor.

Važna seja kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Na prihodnji seji kluba št. 1 v petek 24. junija v dvoran SNPJ. bodo nominacijske volitve za gl. tajnika JSZ in nominiranje kandidatov v eksekutivo, dalje referendum glede točke v socialistični platformi, ki se nanaša na vprašanje prohibicije, poročilo delegatov IX. rednega zbora itd. Po končanem dnevnem redu pa bo diskuzija. Članstvo je prošeno, da pride na sejo začasno, da jo lahko otvorimo točno ob 8. Somišljeniki dobrodošli.—P. O.

Razbijanje in delo

West Allis, Wis. — Radnik, list hrvaških komunistov, se je spravil z vso svojo "inteligenco" nad socialiste. Inteligenca, katero so zmoini uporabljati samo pri Radniku. Res žalostno za časopis, ki se predstavlja za voditelja jugoslovanskih delavcev. Ako miali Radnik združevati delavstvo v tem smislu, bo "uspeh" popoln.

Nedavno se je izrazil eden tukajšnjih komunistov, da nam den komunistov je, razbiti soc. stranko in ameriške unije (lahko so ponosni). Razbiti unije ni težavno. Pod plači raznih Mojzesov se to že dolgo izvaja. Dokaz je U. M. W., nekdanj ponos ameriškega delavstva. In kje je danes? Težje pa je zgraditi unijo. To bo potrdil vsakdo, ki ima skušnje. Da nam pride pred oči resnična slika graditev ameriških unij, bi nas obšla groza.

Gotova skupina ali posameznik dotične skupine, se pa zelo moti ako misli, da se z raznovrstnimi potvarjanji lahko razbije soc. stranko. Vprašajte tiste, kateri so trpeli duševno ali telesno za socializem.

Socialisti so oni, kateri so prevzeli nalogo zgraditi cesto čez kačja gnezda. Zato pa socializem ne napreduje skokoma. Ljudstva ga sprejemajo po njih zrelosti in kolikor k temu pomaga boj za obetane. Ker je zadnjič pri tukajšnjih "revoluciji" bil nastop župana s. Baxterja nekaterim komunistom povolji, so njih vodje sklicali shode in jim v občajnem tonu razlagali kdo da so socialisti. In ker je komunistična dolžnost misliti na komando, je najbrže zopet vse v redu.

Fr. Matkovich.

PIKNIK PIKNIK

DRUŠ. "SLOVENSKI DOM"

—ST. 86 SNPJ—

v nedeljo 26. junija

na prijaznem prostoru ob Desplains reki in Irving Park Blvd., FOREST PRESERVE.

VELIKA PLESNA DVORANA. FINA GODBA.

Razne igre, metanje podkev in zbijanje keglav za katere bo oddanih več nagrad. Zogometne igre mladinskih društev.

Vzemite Irving Park karo do konca, dalje 10 minut vožnje z busom do Desplains reke; naš prostor je na južni strani ceste kjer bo društveni napis.

Članstvo čikaških društev in klubov vabimo na obilen poset. — VSTOPNINA PROSTA.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

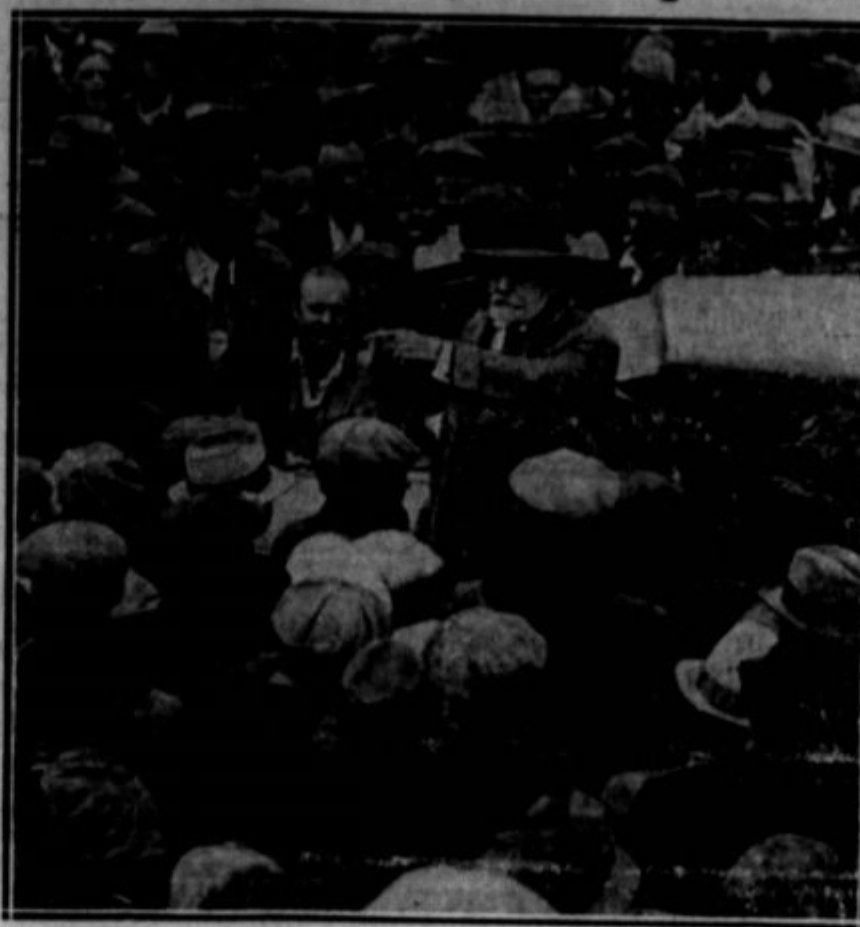
Konvencija H.B.Z.

Konvencija Hrvatske Bratske Zajednice, ki je pričela z zasedanjem 13. junija v Garyju, Ind., ali v marsičem pruskem delnem zboru. Razlika je le malo slabši zborovalni prostor in pa še manj parlamentarnega in drugega reda. Nad 280 delegatov in članov glavnega odbora je zbranih. Z zborovanjem so začeli, kakor da lahko ostanejo v Garyju cele mesece in vlečejo dnevnice. So res "slabi časi", pa zavlačujejo zborovanje v imenu "dela za hrvatsko" in ljubezni do zajednice. Ljubezni do Zajednice je na tej konvenciji prav malo. Pošteno pravi tisti letak, ki ga je izdala v hrvaščini JSZ in je bil razdeljen v Garyju med delegate, da je ves boj v Zajednici le glupa borba za službe in kontrolo. "Manevrirajo" narodnjaki in manevrirajo komunisti. S sestanki so pričeli v Garyju že dan pred konvencijo. Obdržavajo jih vsak večer. Tiskajo in dele letake. Ali komunisti so se v tem poslu izkazali spretnejše, ker imajo več prakse in pa bolj disciplinarno čredo. "Radnika" izdajajo med konvencijo dnevno. Na konvenciji je "galame" nič koliko. Sejo je moral predsednik že večkrat prekiniti.

Precej prerokanja je bilo že vsled spornih delegatov. V tej bitki so izgubili največ komunisti, ki operirajo na konvenciji pod uradno označbo "Ljubevo krilo". Ko so prišli na dnevni red volitve konvenčnega odbora, sta razdala svoje tiskane liste kandidatov narodni blok in ljevokrilaški blok. Zmagali so "narodnjaki" v vse važnejše konvenčne urade. Za predsednika konvencije je bil izvoljen kandidat njihove liste M. Boić iz Clevelanda, o katerem piše Radnik, da je bil pred par leti še komunist, nato je bil trockijski, in sedaj je pa demokratski "politišen". Boić je dobil 152 glasov, komunist Sneler 94 in prosvjetaš Kirin 17. Podpredsednika sta V. Mandić in Jos. Miskulin, oba narodnjaka. Slednji so dobili tudi konvenčnega tajnika in oba njegova pomočnika. Že v početku konvencije so se kosali komunisti z narodnjaki, kdo bo bolj "hrvatsko-naroden". Komunisti so naglašali svojo borbo "za osloboditev Hrvatske" že na shodu dan pred konvencijo, na konvenciji pa so začeli čitati resolucijo grupe "hrvatski nacionalni revolucionarjev", in predlagali zoper krvnike hrvatskega naroda to in ono. Hrvatski nacionalisti

so bili valed te komunistične tekme tako presenečeni, da za hip niso vedeli, kaj bi. Pa so morali, hočeš nočeš, protestirati, da zdaj take stvari niso še na dnevnem redu. Se par "strategičnih" potez so napravili komunisti, češ, saj jazbeci ne razumejo, in če jih ne bomo prevarali mi, jih bodo narodnjaki. Na površje so prinesli predlog, da se glavnim odbornikom vzame pravico glasovanja. Začela se je debata i galama, zmerjanje in demonstracije, toda komunisti so v svoji "narodni" tekmi pridobili že dovolj "narodnih" delegatov in ta svoj predlog so porinili skozi s 138 proti 114 glasovom. Ko so ga že sprejeli, še ni bil nič natančno na jasnem, kakšne učinke bo imel ta predlog, in da-li sme ali ne sme stopiti takoj v veljavo. V nedeljo zvečer pred pričetkom konvencije se je vršil banket v počast delegaciji, ki je bil popolnoma buržvaznega značaja. Župan in drugi mestni odborniki so poveličevali Hrvate, — "hrvatski junački narod", druge večje nezdode pa ni bilo. O jugoslovanstvu tu ni govora. Samo o hrvatsvu in pa o krvavom srpskem režimu. En kot drugi blok pridno prilivata mržnji do Srbov, dasi je

Senator Lewis se je žel 'opravičiti'

Zvezni senator demokrat J. Hamilton Lewis in Illinois (v sredi tika avta na sliki), ki je znan valed svoje "refinancosti", se je sposobil in rekel skupini vaterinov, naj se "pobere v pak", ker so ga nadlegovali, naj vpliva, da dobe žimpre zahtevani bonus. Časopisje je njegovo neprijazno ravnanje razglasilo in moč je dobil v krogih bivših vojakov v Illinoisu ter drugod veliko kritike, "bonusna armada" v Washingtonu pa ga je valed še posebno na piko. Da se opraviči in jih potolaži, je žel eno medajo v Washingtonu v njihov tabor in jim pojasnil, "kako je bilo". Nekaj časa so bili z njim neprijazni, potem so ga bili pri volji poslušati, a koncem konca so ga vprašali, kdaj da dobo bonus. "To je glavno, kar nas interisira," mu je pojasnil eden voditeljev bonusne armade.

"krvavi režim" krvav za arške delavce in kmete enako kakor za druge. Ampak šovinizem je šovinizem. Brez negovanja sovraštva do "sovražnega" naroda ne bi mogel eksistirati. Za porast skrajnega nacionalizma med velikim delom hrvatskega ljudstva nimajo zaslužno samo razni Krešiči in "profesorji" Horvati, dr. Kežmani itd. v narodnem taboru, nego ravno tako "komunisti", ker so začeli tekrovati z narodnjaki, da se izkažejo, kdo bo večji "narodnjak". Tudi konvenčne prosvjetaše nosi s sabo ta reka.

Narodni blok je privedel na konvencijo absolutno večino svojih delegatov. To mu je bila garancija, da bo zmagoval na celi črti in si osvojil vse mandate v glavnem odboru. Voitve glede glasovalnega prava so narodnjakom pokazale, da njihova večina ni tako zanesljiva, da bi drla v vsakem odziru za njimi čez drn in strn. Komunisti so izdali v svoje strategične namene že v začetku konvencije letak, v katerem so naglasili, da ni nobena stvar tako važna kakor ohraniti tudi brezposelne člane v zajednici. Plačuje se naj jim asessment in v ta namen so predlagali že v letaku, da se odbornikom zniža plače za 25 odstotkov, kar je v teh kritičnih časih silno mikaven in popularen predlog; dalje naj se jim odvzame dnevnice, kadar grejo po opravkih. Glasilo naj izhaja le enkrat na mesec namesto tedensko. In \$50,000 dolarjev pa naj se za asessment daje iz gotovega sklada, skupno nad sto tisoč dolarjev na leto. Vse jako mikavno, toda če se to začne izvajati po komunističnem načrtu, bo posledica v Zajednici graft, zguba morale med članstvom in v odboru, pojačanje simulanstva in gospodarsko propadanje organizacije, katera je že zdaj v velikih zagatah.

Predlog, da naj Zajedničar izhaja mesečno namesto tedensko, je propadel. Samo 71 delegatov je glasovalo zanj. Z veliko večino je bil potem sprejet predlog, da se ga poveča na 12 strani in da se v njemu priobčuje tudi oglose. Političnih oglasov se ne bo sprejemalo. Za predlog, da naj ima Zajedničar samo enega urednika, je bilo oddanih 101 glas, za

dva urednika, kot jih ima zdaj, pa 130 glasov. Počitnice s plačo so znižane z dveh na en teden. Prošlo nedeljo se je vršil piknik v Des Plainsu, Ill., kjer je sirotišnica HBZ. Piknik se je vršil na njenem zemljišču. Udeležili so se ga vsi delegatje in kakih dva tisoč drugih članov ter gostov. Mnogi so si ob tej priliki ogledali sirotišnico, ali pa poslušali govornike, petje in godbo. O nadaljnjem poteku konvencije bom poročal v prihodnji številki.—X.

Potrebno je, da vemo

Cleveland, O. — Tretje zborovanje Konferenca za brezposelno zavarovanje se je vršilo 17. junija. Med drugim je bilo sklenjeno, da se apelira na socialiste in druge progresivne grupe, da organizirajo postojanke Konferenca za brezposelno zavarovanje po vseh industrijskih mestih države Ohio. Za informacije se je obrniti na tajnika zgoraj omenjene organizacije, na naslov Max Klein, 10511 Pasadena Ave., Cleveland, O. Govornik na omenjenemu zborovanju je bil zastopnik radikalne grupe Ameriške delavske federacije. Povedal je, da se je progresivnemu elementu v A. D. F. pričela studiti politika konservativnih voditeljev in so organizirali progresivne grupe, katerih naloga je boriti se za starostno pokojnino in brezposelnostno zavarovanje. Rekel je, da so kapitalisti v prošlosti rabili v boju zoper socialne zakone A. D. F. kot delavsko organizacijo, češ, da je proti starostni in brezposelni zavarovalnici, kar so sovražniki delavstva jemali

TRINERJEVO GRENKO VINO
proti zaprtju, slabemu apetitu, glavobolu, izgubi spanja. V vseh lekarnah.

"New Leader"
angloški socialistični tednik. Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše uredništvo angloški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga štita. Naročite si ga tudi vi. Naročnina naj sprejema "Proletarec".

Phone Lawndale 4872
Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG.
4002 W. 26th Street Chicago
Uradne ure od 1. do 6 pop. izvzemši nedelje.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinjje, zahtevajte v trgovinah kruh in malo polnoma.

z veseljem na znanje. Temu se bo v bodoče napravilo konec. Njihova organizacija se bo sedaj skupno borila s to organizacijo za sprejem socialističnega načrta za brezposelno zavarovanje, kateri je po njegovem zatrdilu najboljši načrt kar jih je bilo predloženih. V namenu, da se vzbudiva brezposelnostno zavarovanje več zanimanja, se bo organiziralo okrožne organizacije po narodnostih. Zborovanje slov. klubov in društev bo v petek 1. julija v SND na St. Clair cesti. Moralna dolžnost vsakega kluba JSZ v Clevelandu je, da pošlje dva zastopnika.

Vse tiste, ki nabirajo podpise na nominacijske peticije soc. stranke opozarjamo, da naj se pomujajo in naberejo kolikor mogoče več podpisov. Čas imamo samo še meseca julija. Peticije morajo biti notarsko potrjene in v uradu soc. državnega tajnika Yellena najkasneje do 1. avgusta. Pozneje poslane se ne more upoštevati, ker 2. avgusta jih mora tajnik predložiti volilnemu odboru v Columbusu.

Konvencija Y. P. S. L. se bo vršila 23. in 24. julija v Clevelandu. Kdor je pripravljen sprejeti na stanovanje enega ali več delegatov za par večerov, je proščen, da se priklasi v klubu št. 27 JSZ.

Piknik lokalne socialistične stranke se bo vršil v nedeljo 31. julija na Pintarjevi farmi. Piknik kluba št. 27 in ajega odsekov pa 7. avgusta na Močilnikarjevi farmi. Apeliramo na zavedno delavstvo v Clevelandu in okolici, da si rezervirajo omenjena datuma in pomagajo delavskim organizacijam do boljšega uspeha.

Socialistična kampanja za jesenske volitve je v teku. Dolžnost vseh je, da sodelujemo in agitaciji. Vsakemu mora biti znano, da brez finančnih sredstev je nemogoče vršiti učinkovite kampanje. Zato bi mogla biti vsakega poedinega člana in članice moralna dolžnost, da prispeva direktno ali indirektno v kampanjski fond vsoto par dolarjev. Vem da je mnogo takih, ki ne zmorejo sami prispevati niti "kvodra", pač pa ni vzroka da ne bi mogli iti s polo ali s kampanjskimi listi okrog in zbirati prispevke v kampanjski sklad. Nič lepo ni v teh kritičnih časih držati roke križem in čakati, da pridejo boljše razmere same od sebe. Kdor ne bo sodeloval pri tej kampanji za delavske kandidate, nima v bodoče nobene pravice kritizirati razmere, ki bodo še slabše od teh, ako spet na celi črti zmagajo demokratje in republikanci.

Piknik federacije SNPJ
Chicago, Ill. — Federacija SNPJ priredi svoj letni piknik v nedeljo 3. julija pri Stežinarju v Willow Springsu. Vstopnina v predprodaji je 25 in pri vohodu 40c. Na sporedu bodo sportne in druge igre. V plesnem paviljonu bo igral J. Kočvarjev orkester.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS AT 3724 W. 26th Street
1:30-3:30-6:30-8:30 Daily
Tel. Crawford 2212.
at 1858 W. 22nd Street
4:30-6:00 p. m. daily.
Tel. Canal 0164.
Wednesday and Sunday by appointments only.
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Rockwell 9200.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 3012
A. H. Skubic, pred. — J. F. Koresky taj.
V naši tiskarni so tiskane "Proletarec".

Piknik druš. "Bratoljub"
Milwaukee, Wis. — V nedeljo 26. junija ob 2. pop. priredi svoj običajni piknik druš. Bratoljub št. 234 SNPJ. Vršil se bo v Kozmutovem parku. Tisti, ki nimajo svojih avtomobilov, naj počakajo na 84. in W. Burnham St., od kjer jih bodo člani odpeljali na piknik. Do omenjenih ulic pa pripelje cestna železnica. Avti bodo na razpolago od 1:30 do 4. pop. Vstop na piknik je prost. Članstvo podpornih in kulturnih društev tu in v sosednjih nasebinah je vabljen, da nas poseti in izkaže bratsko naklonjenost. Godba bo prvovrstna, ravno tako postrežba.

Joe Widmar.

Izlet soc. pevskega zbora "Zarja"

Cleveland, O. — V nedeljo 3. julija prirede pevci in pevke zbora "Zarja" (odsek kluba št. 27 JSZ) izlet na Tankovo farmo v Mentor, O., nedaleč od Wiloughby. Podporni člani in drugi prijatelji so vabljeni, da se udeležijo tega izleta. Truck odpelje izpred Slov. nar. doma na St. Clairju ob 7. zjutraj.

Navodilo avtomobilistom: — Vzemite Rd. No. 20, ki gre skozi Wiloughby, potom čez most na desno, na drugi strani mosta pa obrnite na levo, do Country Club Golf Course. Od tu pazite na znamenja. Poslužite se te prilike, da prebijete nekaj časa v prosti naravi. Zabavali se boste in poslušali petje "Zarjanov".

Lovski klub priredi piknik

Bon Air, Pa. — Naš lovski klub priredi dne 4. julija piknik, na katerem bomo imeli strelne vaje, kot običajno, da se prepričamo, kdo je najboljši strelec. V priznanje dobi nagrado.

Na ta piknik ste vabljeni vsi od blizu in daleč. Zabave bo dovolj za vse. Izlet se vrši na običajnem prostoru.

Jos. Vidmar.

SOCIALISTIČNI PIKNIK
v nedeljo 10. julija
Elm Tree Grove
6542 Irwing Park Blvd.
(na koncu proge cestne železnice)

CHICAGO, ILL.
VSTOPNINA 30c.
Vstopnice dobite v uradu Proletarca in pri vseh članih in članicah JSZ v Chicago.

Prosvetna matica in kulturno delo

Poročal na IX. zboru JSZ 28.-30. maja 1932 Ivan Molek

Niče med nami ne more znikati, da je kulturna plat našega socialističnega gibanja med jugoslovaniskim delavstvom v Ameriki najmočnejša in za nas najvažnejša. Na politični strani samo pomagamo glavni stranki; na strokovni strani, v unijah, smo — razen tu pa tam lokalno — pasivni; na gospodarski strani, v združništvu, se sploh ne udejstvujemo, izvzemši seveda, kolikor sodelujemo pri naših domovih in podpornih organizacijah. Ampak kulturna plat je naše meso. Tu zavzema naše udejstvovanje od vsega začetka najširše pojje; na tem polju je tudi naš glavni vir finančnih dohodkov. Naša kulturna plat je z drugo besedo naš aparat delavske izobrazbe. Sem spadajo naše publikacije, redne in izredne, naši predavateljski tečaji in ture, naše dramske predstave, naši pevski zbori in vse druge ustanove, ki služijo delavski izobrazbi. Tu smo lahko samostojni ali avtonomni, tu moramo črpati vse stvarjajoče sile iz nas samih — tu šele lahko pokažemo kaj zmremo. Zavedno delavstvo vseh narodov je že davno spoznalo, da mora njegovo razredno gibanje obsegati vse panoge realnega javnega življenja, če hoče biti uspešno, popolno in zmagljivo. Spoznalo je, da so nacionalne in religiozne kulture lažjive in sovražne socialističnemu gibanju ter delavskemu cilju; in zaključek zavednega delavstva je bil, da mora ustvariti lastno mednarodno, socialno kulturo, ki naj bo tudi v vseh formah umetnosti in čiste znanosti izraz njegovega boja in stremljenja za svobodo. Iz tega razloga je mednarodno delavsko gibanje razvilo svoje proletarsko literaturo, svoj proletarski jezik, svojo proletarsko pesem in napev, svojo socialne znanosti itd. Ta kulturna stran delavskega gibanja po vsem svetu je obenem delavska visoka šola, ki vzgaja novo človeštvo.

Prosvetna matica JSZ vrši po svojih skromnih močeh to nalogo med našimi delavci v Ameriki. O vsoti tega dela od zadnjega zboru JSZ so vam poročali drugi. Moja želja je, da vam ob kratkem poročam o vsebini tega dela, koliko je ta vsebina še vedno pomakljiva in kakšni so izgledi za njeno izboljšanje in povečanje, da bo zadostovala svoji nalogi.

Akcija Prosvetne matice se mora omejevati prvič na finančna sredstva, ki jih prispevajo naši klubi in sodelujoče organizacije; drugič pa na stvarjajoče moči, ki jih ima na razpolago. Finančna sredstva so v našem primeru skromna, zlasti v zadnjih par letih, odkar je kriza. To nas zelo ovira; nekateri naši velikopotezni načrti morajo čakati — ali pa bodo zaspali za vedno. Radi bi videli, da bi Prosvetna matica ne bila le posredovalnica med starokrajskimi založbami in našimi organizacijami, temveč da bi — vsaj deloma — sama producirala originalne stvari in potrebne prevode. To pa stane denar, in če dohodki ne krijejo izdatkov, se to ne da izvajati.

Z našimi močmi, s kulturnimi delavci, smo na boljem. V našem krogu sodeluje kakega pol tucata literatov, med katerimi je nekaj predavateljev. Dalje imamo lepo število diletantov in pevcev. Najmočnejši smo na

dramskem in pevskem polju, najšibkejši pa v glasbi in upodabljači umetnosti.

Kakor vidimo iz poročila tajništva, je bil glavni posel Prosvetne matice v zadnjih desetih letih, da je izdala osem zvezkov literature in posojevala klubom, društvom in zborom igre, deklaracije in note. V pogledu zadnjega je Prosvetna matica izvršila ogromno delo, kolikor se tiče kvantitativne strani. Jaz ne vidim nobene druge centralne slovenske organizacije v Ameriki, ki bi se pečala specialno s tem poslom in katera bi kaj takega dosegla.

Drugo vprašanje pa je, če smo popolnoma zadovoljni s kvalitativno platjo tega dela. Na primer z igrami, s katerimi Prosvetna matica zalaga naše delavske odre po vsej Ameriki. To je važno vprašanje. Ne smemo pozabiti, da prvi in glavni namen Prosvetne matice je — izobrazba delavcev v socialističnem pravcu. Ta izobrazba zahteva, da mora vsa njena snov imeti socialno, proletarsko tendenco. Ugovori, da kultura ne sme biti tendenciozna, so za nas brez pomena. Kdor vam pravi, da je umetnost, kakršnakoli, sama sebi namen, se laže ali pa prodaja nevednost. Kulture vseh narodov in vseh časov so vedno nosile pečat sodobnih ekonomskih razmer. Delavci na polju proletarske kulture se dobro zavedajo te resnice, zato hočejo, da bo nova, proletarska kultura odprto, povsod, vsikdar in brez vsake krinke hinavstva služila socialni revoluciji in svobodi delavcev.

Iz tega razloga je potrebno, da delavska drama, delavska pesem in delavska novela vedno poudarja razredne razlike, z drugimi besedami, da ima socialno vsebino. S tem kaže svoj bojevni značaj, svojo odpornost in svoj protest proti suženjskim razmeram.

Tega značaja — socialne vsebine — pa zelo manjka v velikem odstotku iger, ki jih Prosvetna matica posojuje našim delavskim odrom. Ta fakt je treba priznati in odpraviti, kolikor je mogoče. Na naše odre prihaja mnogo komedij, ki so brez vsake vsebine. Komedije so včasih potrebne, da ozlovljene ljudi naženejo v smeh, ampak tudi komedija je lahko tendenčna; tudi v komediji in farsu je lahko karikatura bedastih socialnih razmer.

Nekaj socialnih dram imamo, a vse premalo za naše potrebe. Res je, da se lahko izgovarjamo na revščino naše književnosti v tem oziru, a to, kar imamo, se bi lahko ponavljalo. Naloga Prosvetne matice je, da naše delavce navadi na socialno dramo, da jo bodo zahtevali; posebno socialistični klubi, ki se bavijo z dramatikom, bi morali socialno dramo naravnost forsirati toliko časa, da postane priljubljena. Na ta način bi ustvarili potrebo po socialni dramati in bi jih lahko veliko več dobili. — Danes, ko dorasča naša mladina in se tudi ona udejstvuje na naših odrih v angleški dramati, imamo pred seboj hvaležno nalogo, da mladino seznanimo z angleško socialno dramom, ki je zelo številna. Prosvetna matica zbira tudi igre v angleščini. Dobro bi bilo, da vsaj enkrat v letu pošlje tajništvo matice vsem klubom in angleško poslujočim podpornim društvom seznam slovenskih in angleških socialnih dram, ki jih ima na razpolago. (Konec prihodnjič.)

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL. Telephone: Rockwell 2864.

Neposlušni kongres

Kampanja za izvolitev republikanskih in demokraskih senatorjev ter kongresnikov stane mnogo milijonov. Naravno je, da tisti, ki jih prispevajo, pričakujejo udano službovanje. To je ameriški kongres od nekdanj vršil, v tej krizi pa izgublja glavo. Uprli se je npr. sprejeti davčni načrt velekapitalističnih krogov, kar je bil v očeh kapitalistov neodpustljiv prestop. Nato je zbornica poslancev sprejela nekaj svojega, potem pa so stavar v senatu in v odsekih toliko časa popravljali, da novi davki koncem konca vseno odpadejo direktno ali indirektno le na tisto ljudstvo, ki poseduje najmanjši odstotek "ameriških bogastev" in živi takorekoč iz dneva v dan, ali pa v pomanjkanju.

Eni poslanci in senatorji, ki so bili doslej gospodarjem zgoraj zelo poslušni, so včasih pogledali v svoje volilne okraje in videli pomanjkanje, armado nezaposlenih, mnogo družin brez stanovanj ter čuli obupne apele dobroteljskih organizacij in županov za pomoč. To jih je spravilo iz ravnoteže. Zaradi tega je bil kongres več tednov izvajati in se je večina uprla demokraskemu in republikanskemu vodstvu. Toda storila ni za ljudstvo ničesar, pač pa le nekoliko prestrašila in ujezila one, kateri prispevajo v kampanjske funde in poskrbe za okupnine.

Zdaj vodi kapitalistično časopisje preračunano kampanjo proti vsem poslancem, ki so postali v kongresu "rdečkarji" in ogrožajo "tradicionalne ameriške institucije". Zmerjajo jih s strahopetci, češ, da so se ustrašili "drhali" (lačne kajpada).

Gospodarji pač najamejo vsakega edino zato, da jim služi. Kongresniki in senatorji niso izjema. Služili so gospodarjem dobro, a v kritičnem momentu, ko milijone gladnih zahteva o dvosjeh "zastopnikov" pomoči, so postali mnogi kongresniki skoro nezanesljivi. Tega jim kapitalizem ne odpusti. Zato jim je zapisal na črno listo in bo skušal še z večjimi kampanjskimi sredstvi usiliti ljudstvu za "ljudske zastopnike" trdnješe kapitalistične hlapce. Delavci, ako so pametni, se iz takih bojev lahko veliko uče. Če hočejo, bodo spoznali, da kapitalisti ne potrošijo v kampanji za posamezne kandidate v senat in kongres tisočake, stotisočake in milijone zato, da bi koristili ljudstvu, nego da protektirajo svoje interese. Edino razumno za vsakega delavca je, da obrne kapitalističnim strankam hrbet in potem ne samo voli za socialistično listo, nego postane tudi član socialistične stranke.

Pomožne akcije v krizi

Še nekaj mesecev, pa bo zopet jesen. V uratih raznih pomožnih akcij ima to poseben pomen. Boje se namreč prihodnje — zime. Hoover s drugimi kapitalističnimi besedniki je dolgo zatrjeval, da je privatna dobrodelnost v Zed. državah nalogi podpiranja bednih popolnoma kos. Trditev je bila neresnična. Mesta, okraj in države so že morale poseči v svoje blagajne. Potreba pa je čezdalje večja, in danes celo tisti, ki so se ponosno bahali, da bodo za reveže v svojem kraju že sami skrbeli, moledujejo v Washingtonu za federalno pomoč.

Tako se počasi bližamo "doli", s drugimi besedami—zavarovanju delavev proti brezposelnosti. Reakcionarni unijski voditelji, ki so kakor papige ponavljali za Hooverjem in kapitalističnim tiskom, da je ameriški delavec preponosen jemati "dolo", župani, gubernjerji in poslanci, polagoma spreminjajo svoje mnenje o doli. Pomožne akcije, ki so za delavce res nečastne in poniževalne, jim povzročajo neprijetne ure in zato si vsaj sami zase mislijo, da je sistem zavarovalnine vsekakor boljši. Toda delavstvo ga bo dobilo šele ko izvoli v urade svoje ljudi.

"Proletarec" je socialističen list, in zato ker je list načel, je obsovan! Ako bi "Proletarca" hvalili ljudje, ki ga danes sovražijo, bi mu bilo v ponižanje, in ne bi bil pravi delavski list.

čikaški Stadij, v katerem se je odigraval republikanski cirkus

Chicago Stadium, v katerem se je prišli teden vršila konvencija republikanske stranke, je imel ob tej priliki pripravljenih nad dva tisoč sedežev za delegate in goste. Slednjim so računali vstopnino, katero so pa merali znižati, da so napolnili dvorano. Konvencija je odobrila dolgo platformo, ki so jo strankini magnetje s sodelovanjem predsednika Hoovera pripravili že pred konvencijo. Delegatje niso imeli druge naloge kot glasovati in glasovali so "za", kakor jim je bilo naročeno. Edino zaradi vprašanja prohibicije je bilo nekaj debate. Konvencija je sprejela točko v platformi, katera je za prohibicijo in za modifikacijo obnem. Je sploh le politična po-

teza, narejena tako, da se republikansko stranko med mokrachi lahko predstavlja za "prijazno mokroti", in med suhaci pa za suhiško stranko. Hoover in Curtis sta bila znova nominirana. Platforma hvali in slavi Hoovera kot genija, ki je v tej krizi vodil barko varno skozi viharje in mimo pečin. Če bi ljudstvo imelo malo več spomina, bi se domislilo, da so mu isti politični pred 4. leti hvalili Hoovera kot inženirja, pod čigar administracijo se ne more "prosperiteti" ničesar zgoditi. V ravno tem stadiju v Chicagu se bo vršil prihodnji teden tudi demokraski nominacijski cirkus, potem pa se prične med demokrati in republikanci boj za mandate.

PISMO IZ JUGOSLAVIJE

"Nevarni" ste postali, a. Zaitz. Književniki v Ljubljani, ki so osumljeni, da dopisujejo ali da imajo zveze s "Proletarcom" v Čikagu, so imeli obisk čuvarjev, kateri so hoteli vedeti, kdo je napisal za vaš list članek o zniževanju plač v naši državi. V imenu varnosti države so počastili s hišno preiskavo in ostrim zaslišanjem slovenske kulturne delavce in pisatelje Ivana Vuka, Toneta Seliškarija, Cvetko Kristana, Mile Klopčiča, Angelo Cerkvonika in še več drugih so vzeli na piko.

Dotični izvod Proletarca je bil menda poslan v Jugoslavijo v zavetku s časopisi, ki niso prepovedani. A zdi se mi, da ima tudi cenzura in oblast v Beogradu izvide in podatke o vaših listih. Čul sem, da so se čuvarji pred omenjenimi pohvalili, da dobe list v roke prej kakor naslovniki, kar je verjetno, ker stikujejo za njim, in morda ga dobe tudi s pomočjo kakega naročnika v Ameriki direktno v svoje urade. Dasi želimo tudi mi, kje bi dobili kak izvod Proletarca, se temu ali onemu le redkokdaj posreči. Pošiljati ga sem je zakonito zabranjeno. Le če kdo prinese kako številko, ali pa če pride po cenzorjevi nepaznosti z drugimi listi, se primeri, da na skrivaj kroži med ljudmi.

Dotična številka je imela prilepjeno ime Leo Junko in številko stanovanja. Kako je prišla v roke policiji, mi ni znano. (Op. ur.—V Proletarcu je bilo pojasnjeno, da je imenovani rojak postal Proletarca v stari kraj znanec v zavetku z drugimi listi. Cenzorji pa so očividno paket odprli in pobrali vne liste, kateri jim niso pogodu.)

Vsako leto so tu mnogi delavci z veseljem pregledovali in brali majskega Proletarca. Gotovo ste ga letos tudi izdali. Jaz še nisem imel prilike, da bi ga videl. Vaš koledar (Ameriški družinski) vzbuja pri nas veliko zanimanje. V seznamu novih knjig ga omenjata tukajšnji leposlovniki reviji Ljubljanski zvon ter Dom in svet, prvi pa je priobčil o njemu tudi oceno. Dalje so priobčili oceno listi Jutro, Delavska politika, Svoboda in Konzument.

Na obisku pri nas se mudi ameriški pisatelj Louis Adamič (Adamic). Bil je sprejet kot slovit človek in so ga burno pozdravljali. Sodeč po njegovih lastnih izjavah in po družbi, v kateri se je precej gibal, on ni

socialist in Upton Sinclairja, kar se tiče prepričanja, le malo posnema. Zdi se mi, da je on, kar pravite pri vas, "nadstrančkar", ali pa samo pisatelj, ki opazuje vse edino s kritičnim očesom, ne da bi propagiral kako novo idejo.

V Zagrebu je prišla v težkoče Prva Hrvatska Štedionica, ki je bila največji denarni zavod slovenske kulturne delavce in pisatelje Ivana Vuka, Toneta Seliškarija, Cvetko Kristana, Mile Klopčiča, Angelo Cerkvonika in še več drugih so vzeli na piko. V Zagrebu je prišla v težkoče Prva Hrvatska Štedionica, ki je bila največji denarni zavod slovenske kulturne delavce in pisatelje Ivana Vuka, Toneta Seliškarija, Cvetko Kristana, Mile Klopčiča, Angelo Cerkvonika in še več drugih so vzeli na piko.

Propaganda, ki je sovražna režimu in tudi Jugoslaviji kot taki, je precejšnja posebno v inozemstvu. V nemali meri je vzrok vlada, ker ni hotela upoštevati dobrih svetov v početku, in ker je odklanjala program pomirjevalnega konstruktivnega dela. Najtrši politični oreh so Hrvatje, ki posebno v inozemstvu veliko delujejo za takozvano samostojnost Hrvatstva in proti "srbskemu režimu". Pa je res zelo srbski. O političnih razmerah in odnosih v Jugoslaviji je čitatelju v tej državi laglje dobiti točna poročila v dunajskih dnevnikih kot pa v listih, ki izhajajo v Jugoslaviji. Le, da dunajskim listom dela policija ovire, ker so se prehitro širili.

Na prvi pogled izgleda, da je narod v Italiji mnogo bolj složen ter naklonjen režimu kakor pa v Jugoslaviji. Zato tukaj tudi trde, da podpira hrvatske separatiste ter Mace-donce italijanski denar. Zdi se mi, da bo vlada vzlic temu težko potolažila ali pridobila Hrvatov, ker sovraštvo proti Srbom nekako kipi, je več ali manj tradicionalno in režim v Beogradu ni v eni ne v drugi obliki skušal pridobiti Hrvatov s taktiko iskrenosti in enakosti upoštevanja.

Delavsko gibanje pri nas je skromno in se težko vzdržuje zaradi odvzetja svobode govora, zborovanja in tiska. O socializmu listi le malo pišejo, alš to, kar jim cenzura dovoli, mora biti tako sestavljeno, kakor da se tiče samo drugih dežel.

Slovenski klerikali so istotako nezadovoljni. Pred dikta-

WASHINGTON V NEVARNOSTI PRED EPIDEMIJO

Zdravstveni komisar v Washingtonu je dobra dva tedna nazaj pričel sanitarne razmere v taborih veteranov, ki so prišli zahtevati bonusa, in dejal, da nesnaga, ki se veča, resno ogroža zdravstvo ne samo veteranov, nego prebivalstva v Washingtonu vohče. Na tisoče veteranov je namreč taborilo ob reki Potomac, ki je že sama na sebi nesnaga, a je veteranom služila za kopalnico, pralnico ter tudi druge potrebe.

Od kar je Nemčija na podlagi Hooverovega moratorija za določen čas, ki bo skorogotovo znatno podaljšan, nehala plačevati reparacije, je Jugoslavija ena onih dežel, ki je zelo prizadeta, kajti Jugoslavija je dobila od Nemčije v obliki vojne odškodnine precej milijonov več kot pa je Jugoslavija odplačevala na svoje delogove v inozemstvu. To ji dela zdaj luknjo v proračunu. Nekateri sklepajo, da bo francoska Herriotova vlada vplivala na jugoslovansko, da

WASHINGTON V NEVARNOSTI PRED EPIDEMIJO

Zdravstveni komisar v Washingtonu je dobra dva tedna nazaj pričel sanitarne razmere v taborih veteranov, ki so prišli zahtevati bonusa, in dejal, da nesnaga, ki se veča, resno ogroža zdravstvo ne samo veteranov, nego prebivalstva v Washingtonu vohče. Na tisoče veteranov je namreč taborilo ob reki Potomac, ki je že sama na sebi nesnaga, a je veteranom služila za kopalnico, pralnico ter tudi druge potrebe.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIPREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Po celovškem procesu pa je poprej živahno delovanje delavskega izobraževalnega društva precej ponehalo. Železnikarja so odpeljali v ječo (kazen se mu je celo zvišala od 8 na 10 let) v Suben. Drugi pa so se umaknili in se posvetili svojemu delu za obstoj. Tuma in Sturm sta se čisto odtujila gibanju. E. Kriegl je odšel v Ameriko in se naselil v Chicagi. V Ameriko je odšel tudi krznar Miha Keber, ki je tiste letake iz Benetk pošiljal v Ljubljano. Dhü je še pozneje po malem sodeloval v gibanju; ovirala ga je dolgotrajna ženina bolezen in skrb za obstoj. Keber živi še sedaj kot lastnik večje plantaže v Ameriki.

Vlada je dosegla svoj namen. Zastrčila je ljudi, ki so videli Železnikarjevo drakonično kazen, dolge zapore osumljenih, pozneje čisto opročenih možakov — in umevno je z ozirom na vse, kar smo videli, da je nastala v delavskem gibanju za nekaj let popolna stagnacija. Edino Zadnik in Grabljevi sta ostala v gibanju. Njima so se pridružili prejšnji "radikalni": Kordelič, Brozovič in mlajši, ki so precej pazno zasledovali delavsko gibanje po svetu in se po mogočnosti udeleževali.

Grot Taffe je 20. jan. 1885 predložil načrt zakona, ki naj donese določbe proti splošno nevarnim socialističnim stremljenjem. Utemeljevanje je bilo prav obsežno. Povdarjalo je sicer, da se je delavsko gibanje od uvedbe izjemnega stanja s 30. jan. 1884 nekako umirilo, vendar je še zlasti med rudarji opažati mnogo pomembnega, ki je vredno pomisleka. Pri razpravi sta se proti temu "socialistovskemu zakonu" postavila mladočeh dr. Gregar in posl. Pernerstorfer. No, l. 1885 na novo izvoljeni parlament je sprejel ta načrt z veljavnostjo do 25. junija 1888.

V tej dobi je seve bilo vse prav mirno med delavstvom Slovenije...

XVII.

France Železnikar.

O važnem vprašanju: kakšno vlogo igra posamezna oseba v zgodovini, sta dve različni stališči oziroma dve nasprotujoči si teoriji. Eni trdijo, da je pravzaprav na svetu vse odvisno od delovanja oziroma udeleževanja velikih posameznikov. Zgodovina naroda ni nič drugega nego zgodovina njegovih prvakov in voditeljev. Napisati potek življenja posameznih velikih mož naroda pomeni že, da je napisana zgodovina dotičnega naroda. Brez velikih ljudi ne bi bilo sploh nobenega napredka in tudi zgodovine ne. Vse, kar je storjenega, so napravili veliki posamezniki. Človeška družba ni nič. Posamezni veliki so uredili državo, vero, jezik — množice so pasivne. — Drugi pa pravijo, da nimajo veliki posamezniki toliko vpliva kot jim pripisujejo njih zgodovinarji gori označenih nazorov. Voditelji in sploh veliki ljudje so zlasti v pogledu socialopolitičnem vedno produkt svoje okolice in razmer, v katerih živijo. Veliki dogodki niso nikdar rezultat njihove svobodne volje ali pa kakšne v naprej zamišljene akcije. Veliki dogodki privedejo na površje vodilne osebe, ki dejansko niso nič drugega kot navadno orodje dogodkov samih, ki jih uporabljajo v svoje namene.

Železnikar France ni bil "velik človek" tako kot se ta beseda pojmuje, ali bil je dve desetletji oseba, ki so jo ogledovali in s strahom i s spoštovanjem, seveda tudi z veliko radovednostjo — oseba, ki je formalno v dobi nelepšega prvega razmaha socialno demokratične organizacijske misli bila na čelu delavskega gibanja pri nas. To je bilo po l. 1894. Ime "Železnikar" je postalo med delavci simbol človeka, ki je revolucionaren socialist in ki je trpel za svoje socialistično-revolucionarno prepričanje in brez katerega se socialne demokracije pri nas ni moči misliti.

Ako pa pregledujemo s kritičnim očesom vidimo, da je skoro vse njegov sloves pripisati dejstvu, da je vlada smatrala za lek proti socializmu najhujša preganjanja in ko so kratkovidni vladujoči smatrali za potrebno z drakoničnimi kaznimi svari ljudi pred socializmom, ki ga niso hoteli razumeti ali ga pa tudi niso razumeli. Nepremišljene besede, same po sebi brezpomembne in strahna kazen je sledila. Železnikar je dobil strašno kazen: 10 let ječe za nekaj bahavih besed, ki jih je izgovoril v tkzv. samodopadajenju, ki je bilo v prvih letih njegovega udeleževanja pri njem zelo razvito.

Vrnivšega iz ječe je seveda gibanje nad vse rado sprejelo, ker: kdo drugi naj stoji na čelu kot mož, ki je trpel za svoje besede in dejanja. Ječa je ovila okrog njega mistični ovoj in France Železnikar je bil v Ljubljani oseba, ki je dolga leta reprezentovala socialno demokracijo.

(Dalje prihodnjič.)

Mi verujemo z Wilhelmom Liebknechtom, da je socializem brez demokracije psevdosocializem, in demokracija brez socializma psevdodemokracija. — N. L.

Po konvenciji SSPZ

Osmo redna konvencija Slovenske Svobodomislne podporne zveze v Slov. domu v Pittsburghu, Pa., je trajala od 6. do vključnega 13. junija, torej 7 zborovalnih dni. Nada optimistov, da bo z delom končala v 4. dneh, se ni uresničila. 71 delegatov in glavnih odbornikov se je udeležilo zborovanja.

Predsedoval je Anton Zaitz iz Forest Cityja, Pa., podpredsednika pa sta bila John Kikol (Cleveland) in John Kvartič iz Sygana, Pa. Nick Larko iz Butte, Mont., je bil konvencijni tajnik. Zapisnik sta vodila Vatro Grill in Erazem Gorše, oboje iz Clevelanda. Plačali so jima za to delo \$6 vsakemu dnevno.

V odboru za resolucije so bili Blaž Novak, Jerry Hafner in J. Puc.

Konvencija je potekala v splošnem mirno, brez očitnih ali intrigantskih frakcijskih bojev. Bile pa so seveda razlike v mišljenjih, kar so pokazale razprave in tudi volitve v glavni odbor. Po mojem mnenju se naše konvencije vrše po navadi dalj kot potrebno precej po krivdi bare, katera na en ali drug način utruja delegate. To se tiče vseh tistih naših zborovanj, na katerih se v odmorih in po končanih sejah na znani amandment popolnoma pozabi.

Iz finančnega poročila tajnika, objavljeno v Enakopravnosti 1. junija, je razvidno, da je znašala knjižna imovina SSPZ dne 31. dec. prejšle leta \$644.113.11. Toliko namreč znaša imovina, beležena na podlagi vsot, katere je SSPZ investirala v razne bonde.

Med izdatki v prejšlem letu je vsota \$71.082.50 kot izguba na bondih, oziroma odpis njih vrednosti.

Poročilo je nudilo delegatom pregledne podatke o bondih, o vsotah, ki jih je SSPZ plačala zanje, njih tržne cene, o značajih investicij, visokih obrestih itd.

Municipalnih bondov je imela SSPZ koncem decembra prejšle leta po uknjiženi vrednosti \$65.644.20, njih tržna cena pa je bila \$48.350. Železniških bondov, knjižna vrednost \$9.175, tržna cena \$5.500. Public utilities bondov \$213.692.24, tržna cena \$159.674.17; razni drugi industrialni bondi (večinoma ist mortgage bonds) \$220.242.50, tržna cena \$83.450.00.

Skupaj je imela ob zaključku računov SSPZ v bondih \$508.753.94, kolikor stanejo te investicije njo, tržna cena pa je ob zaključevanju računov glasom poročila znašala \$296.974.17, ali \$211.779.77 manj kot knjižna vrednost. Ker ji ni treba dati teh bondov na trg po sedanjih cenah, in ker vsakdo pričakuje, da se razmere izboljšajo, je upanje, da se cene s časoma znatno dvignejo, je pa zelo zelo dvomljivo, da se bo mogoče izogniti obšutni izgubi pri "raznih industrialnih bondih", ki so zdaj večinoma brez vrednosti in mnogi v "default". Delnic ima SSPZ za \$20.875. Tudi delnice so silovito padle v ceni.

Na domove članov, to je, na prve uknjižbe, ima SSPZ posojenega \$103.345.59. V poročilu so ta posojila označena le s številkami, ker je bil gl. odbor že prej mnenja, da ne bi bilo etično objavljati imena članov, ki so si izposodili denar od svoje organizacije. SNPJ na primer pa jih objavlja.

Glavnemu odboru je izrekla konvencija zaupnico za delo v preteklem terminu, ni pa bila

zaupnica toliko vidna pri volitvi odbora, ker je bilo več prejšnjih glavnih odbornikov poraženih.

Pregled investicij pokazuje, da ima SSPZ primeroma jako malo v municipalnih bondih, ki so veliko varnejši in sigurnejši, kot pa industrialni bondi, posebno če se odbor, ki kupuje, ne ozira preveč na usiljive agente, katerim je komišen glavno, pa če organizacija finančno magari jutri propade. Največ municipalnih bondov ima SSPZ iz južnih držav. Federalnih bondov nima, najbrž zaradi nižjih obresti, dasi so smatrani za najvarnejše investicije.

V seznamu public utilities bondov so tudi takozvani debentures, ki so v bistvu posojila na dobro ime kompanije, zavarovani z njeno imovino le v toliko, v kolikor niso na nji intabulirana že druga posojila. Njih tržna cena je padla

SAMOMOR SLUŽKINJE VSLLED POLICIJSKIH IZSILJEVANJ

Violet Sharpe je bila služkinja v hiši milijonarke Morrow v New Jerseyju. Mrs. Morrow je mati žene Chas. Lindbergha, katerima so ugrabili in umorili otroka. Policija je raditega zločina zasliševala vse uslužbenke obeh familij. Pri izpraševanju je prišla Violet Sharpe v protislovja, vsled česar jo je policija osumila in to

gnjavila ob različnih časih, da je šlo dekletu na živce. Ko so ji 14. junija sporočili, da bo zaslišana znova, je izjavila, da je ne bodo več pestili. Rajše umre. Popila je strup. Pozneje je prišlo na dan, da je bila tisti večer, ko je bil ugrabljen Lindberghov otrok, zunaj z nekim fantom, čigar ime ni hotela izdati. To je bilo vzrok, da je o svojem delu tisti večer prišla v opisovanju v nesoglasja. Neumna policija jo je začela pestiti, češ, da je pri ugrabljenju soudeležena ali pa vsaj ve, kdo je izvršil zločin.

Služaj preiskuje angleška vlada, ker je bila pokojna Violet angleška državljanka. Pa tudi nekateri ameriški poslanci zahtevajo, da se delovanje policije v New Jerseyju z ozirom na zasledovanje zločincev, ki so umorili Lindberghovega otroka, preišče. Dolže jo, da ni pokazala prav nobene inteligence, in da je otroka iskala po vsem svetu, dasi je njegovo truplo ležalo le nekaj milj od Lindberghove hiše.

Zaradi tega zločina je več ljudi zadela kap, nekaterim se je v napetem pričakovanju in sentimentalni tugi omračil um, par pa jih je izvršilo samomor. Krivcev še niso našli, dasi znašajo policijski in drugi stroški v zvezi z zasledovanjem kriminalcev nad milijon dolarjev.

polovico, dve tretjini in v njih slučajih tudi več. Te vrste investicije so povzročile organizacijam in posameznikom, ki so v njih riskirali svoj denar, ogromne izgube. Dobro za podporne organizacije, inkorporirane v Illinoisu je to, da v take bonde in v delnice ne smejo več vlagati denarja. Sprejet pa je bil ta zakon vendarle prepozno, da bi jih rešil sedanjih občutnih izgub.

Na konvenciji SSPZ se o investicijah ni mnogo razpravljalo. Zgube so bile priznane in opravičevane s tem, da so v tej krizi izgubili ogromne vsote tudi spretni spekulanti, kapitalisti in banke. Dvomim pa, da bi bili izgube pri nas tolikane, če bi bili tisti, ki so bili pooblašeni denar investirati, skušeni in bi se znali varovati pritiska agentov, ki so usiljevali najrajše najbolj riskirane, spekulativne industrialne bonde, ki so že ob nakupu predstavljali zelo dvomljivo vrednost.

Solventnost SSPZ je zdaj pod 100 odstotkov. Odbor upa, da bo kmalu dvignjena. Glede združenja ni bilo več toliko nasprotovanja, ali precej delegati je posebno v privatnih pomenkih poudarjalo, da s SNPJ nikakor ne.

Ideja za ustanovitev lastnega glasila, katero so gojili nekateri v Chicagu, je dobila prav malo opore. Drugi načrt gotovih Cikažanov je bil, da ponudijo SSPZ za glasilo svoj list Svoboda, katera je poslala res najnižjo ponudbo, vpliv Svobode pa je tako ničev, da je dobila kljub najnižji ceni le kakih 5 ali 6 glasov. Glavni odbor pa ji je svoječasno vzlic neznanji cirkulaciji naklonil stalni oglas. Za glasilo je bila ponovno izvoljena Enakopravnost z veliko večino. Računa 78c letne naročnine na člana. Proletar, ki je bil vprašan za ponudbo, je sporec, da bi morala Proletarčeva uprava v tem slučaju list povečati na 10 strani, naročnina pa bi bila \$2 za vsakega člana. Vslled ekonomije ta ponudba torej ni mogla priti v upoštevanje, četudi bi člani imeli v njemu na podlagi obsega list, ki bi bil dvakrat vreden te vsote. Za Proletarca je bilo kljub visoki naročnini oddanih ne vem točno ali 10 ali 11 glasov.

V pravilih v splošnem ni dalekosežnih sprememb, razen kar se tiče preuredbe bolniških skladov, za katere je bila sprejeta lestvica in sistem izplačevanja podpor, kakor ga je priredil poseben odsek Jugoslovanske bratske federacije. Glavni odborniki morajo biti ameriški državljani. Konvencija HBZ, ki zaseda zdaj v Garyju, pa je slično točko zavrgla. Dnevnic gl. odbornikov bodo po \$6. Konvencijni odsek za pregledovanje dela gl. odbora je priporočal, naj bi v bodoče pregledovali knjige takozvanih registriranih, po državi odobreni javni računski veščaki (public accountants) in za svoje delo bi bili odgovorni nadzornemu odboru. Te veščake najemajo tudi kompanije, čeprav imajo za knjigovodstvo še tako sposobne uslužbenke, in to zaradi boljše kontrole. Navadno se taki pregledovalci zanimajo tudi za investicije in podajo odboru, kateri jih najemajo, dobre nasvete ali pa ga opozore na hibe, katere je njim v marsičem laglje zaslediti, kot pa odbornikom, ako imajo manj prakse in skušenj. Delegaciji pa stvar ni bila zadostno pojasnjena in je mislila le na prihranke, če ostane v veljavi stari sistem.

POTRES V CALIFORNJI

Potres, ki se je dogodil v Elreki, Cal., je povzročil posej škoda, kar lahko vidite na sliki. Neko žensko je ruševce se poslopje ubilo.

Komunistični Mednarodni delavski obrani je konvencija pripeljala \$25. Bil bi bolj na mestu, če bi podprla American Civil Liberties Union, katera v resnici porabi vsak dobljeni cent v obrambo pravic pregajanih delavcev neglede na prepričanje ali vero.

Konvencijo je prišel pozdraviti tudi častni jugoslovanski podkonzul in pa zastopnik srbske podporne organizacije.

Konvencija je na priporočilo J. Hafnerja in drugih sprejela resolucijo, da naj se sporazumno z drugimi organizacijami porabi preostali fond JRZ za asmesment brezposelnih članov. Nekaj sličnega je sprejela tudi prejšnja konvencija SSPZ v Indianapolisu. Marion Pfeiffer ima tudi predloge za razpolaganje s tem fondom. Bilo je že mnogo drugih od vseh strani.

Za predsednika SSPZ je bil ponovno izvoljen Vatro Grill, ki je dobil 40 glasov, 28 glasov pa njegov protikandidat Anton Zaitz. Podpredsednika sta John Kvartič iz Sygana, Pa. in Rudolf Lisch iz Clevelanda. Dosedanji podpredsednik Fr. Bostič iz Chicaga je bil poražen.

Tajnik je ponovno William Rus. Za blagajnika sta kandidirala Mirko Kuhel, uslužbenec v gl. uradu, in Anton Zaitz. Izvoljen je bil Kuhel z 8. glasovi večine. Nova pravila določajo, da bo blagajnik stalno uposljen v gl. uradu.

Za predsednika nadzornega odbora je bil izvoljen M. Vrhovnik iz Pa. proti sedanjemu predsedniku John Kalanu. Kandidiral je v ta urad tudi J. Haffner. Pri ožjih volitvah s Kalanom je dobil Vrhovnik en glas večine. Ostala dva člana nadzornega odbora sta Wm. Candon (Cleveland) in F. Lavrič (Pa.). Razen teh dveh so kandidirali v nadzorni odbor

Paul Berger (Chicago), Mahnič, sedanji odbornik (Minn.) in Vrabc (Wis.).

Predsednik porotnega odbora bo v bodoče Anton Zaitz. Dobil je 50 glasov in ostale John Kalan. Druga dva člana porotnega odbora sta Vincenc Pugelj (Wis.) in S. Maurser (Colo.). Drugi kandidati v porotni odbor so bili Berger, Mahkovec, Peric, Groznik in Skorjanec.

Namesto dr. J. F. Kerna, ki ni hotel več kandidirati, je bil izvoljen za gl. zdravnika dr. F. J. Arch iz Pittsburgha. Dr. Kern je svoječasno izražal nado, da se bo SSPZ razvila v aktivno narodno mislečo, narodno kulturo goječo organizacijo, toda ostala je v bistvu le podpora organizacija. Izguba vere v to nado ga je poparila, kakor mu je vzel veselje v SNPJ takozvani "ajzenponarski socializem". Sicer so tudi drugi vzroki, da je dr. Kern opustil mandat glavnega zdravnika v S. S. P. Z. in prej v S. N. P. J., predvsem ta ker smatra, da bi moral biti glavnik zdravnik najvažnejši in v marsičem odločilni odbornik in plačan po vrednosti svoje stroke, pravzaprav stalno nameščen.

Osem novih odbornikov pride po 1. juliju v glavni odbor SSPZ ali več kot polovico. Eni prejšnji so bili poraženi, nekateri pa sploh niso več kandidirali.—P.č.

Deficit Italije

V fiskalnem letu, ki je končalo letošnjega marca, je znašal deficit Italije \$113.000.000. Do konca tega leta bo znašal nadaljnih \$85.000.000. Vlada pravi, da v teh kritičnih razmerah sploh ne bo skušala uravnovesiti izdatkov z dohodki.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI. Sejo kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10 dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajo redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta naša ustvarimo močno postojanko J. S. Z. omiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mešne sužnosti.

Anton Zornik

HERMINIE, PA. Trgovina s mešanici blagov. Peči in pralni stroji naša posebnost. Tel. Herminie 2221.

Osebn spremljevan

VELIKI POLETNI IZLET V STARO DOMOVINO z velikim in brzim parobrodom BERENGARIA

kateri odpluje iz New Yorka 7. julija.

G. John Kampotich, mnogoletni zastopnik Cunard linije bo spremljal potnike ter skrbel za njihovo udobnost v vseh ozirih PRIGLASITE SE TAKOJ!

NATIONAL TRAVEL AGENCY

1664 BLUE ISLAND AVE., VOGAL 18th ST., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 1233 VINKO ARBANAS LOUIS DRNEK

Socialistično gibanje v Južni Ameriki in revolucije v Čile

(Nadaljevanje s 1. strani).

Davila je moral odstopiti. Ali že 17. junija se je spet dogodil coup d'etat in Davila je prišel zopet na krmilo, ko je strmo glavil brambnega ministra Marmaduke Grove-a, "ker je preveč ekstremnih nazorov". Poveljstvo armade in mornarice, ki mu je pomagalo nazaj h krmilu republike, pravi v svojem progiasu, da ne more dopustiti pomikanje dežele h komunizmu.

Davila je po zopetnem prevzemu vlade obljubil sklicati konstituanto, da izdela ustavo in socialni program za "socialistično republiko". Listi poročajo, da je diplomatske zastopnike zagotovil, da bo Čile spoštovala pogodbe z drugimi deželami, "Našo republiko bo močno pretvorili v striktno socialistično državo brez zvez z ekstremno levico ali ekstremno desnico", je Davila med drugim dejal v svoji izjavi. Iz enih vesti je posneti, da načeljujejo teji "socialistični" republikli največ voditelji demokratske stranke, katerim propada tudi Davila.

Med prvimi, ki so priznali novo vlado, je bila Mehika, katera simpatizira z vsako akcijo v latinaki Ameriki, naperjena zoper premoč tujega kapitala. Washington in London pa nista hitela s priznanjem.

Če bi bila revolucija v Čile šla v ekstreme in zasegla takozvano ameriško lastnino, bi ameriška vlada poslala svoje vojno brodovje, da "protektira življenja Amerikancev in ameriške interese v Čile." Vzlic temu, da je ves zunanji kapitalizem v Čile kot v južnoameriških republikah sploh obsvovraven, ima vendarle velik vpliv, ker kupuje neznačajne. Nobena posamezna država ne bi mogla konfiscirati bogastev, ki so si jih prisvojili ameriški kapitalisti, ne da bi prišla v oborožen konflikt z Zedinjenimi državami. To dejstvo je vzrok, da socialistični preobrat v Čile ne bo tako socialističen, kot so obljubovali prvotni progias revolucionarne junte.

Idejo za socialni preobrat v Čile so rodile razmere. Skoro vse, kar ima večjo vrednost, je posest zunanjih kapitalistov.—

Socialistična ali revolucionarna junta, kakor se imenuje, je ustanovila poseben gospodarski svet, da izdela program socializacije. V njemu so zastopani delavci, armada, mornarica in pa stranke, ki sodelujejo v vladi.

Mnogi opazovalci sodijo, da je ta preobrat le nekaj kratkotrajnega, kot so sploh vlade v teh krajih, razen če vladajo z brezobzirno diktaturo. Notranje intrige in pa ovire, ki jih bo stavil na pot zunanji kapitalizem, bodo novi vladi izpodkopale tla in jo nadomesti nova na slični način kakor je ta prišla na krmilo, ali pa bo primorana popustiti v svojem socialnem programu, da bo od socialistične revolucije le malo ostalo.

Vendar pa je še to, da se je tako važna dežela kakor je Čile proglasila za socialistično republiko, smatrati tudi v latinaki Ameriki za značilnost sedanjega časa. Socialistične stranke v Kolombiji, Ekvadorju, v Peru in drugod so revolucionarno junto v Čile toplo pozdravili in opazujejo njen razvoj s simpatičnim zanimanjem.

Kriza, ki davi južnoameriške države, razvijanje dogodkov v Čile, pojavljanje močnega fašističnega gibanja v Argentini, in zapletljavi v Braziliji so znamenja, da se vlada zunanjega kapitala nad tem kontinentom ne bo mogla dolgo vzdržati. Prej ali slej, morda prej nego marsikdo pričakuje, bo prisiljena vrniti bogastva ljudstvom, katerim spadajo. Revolucija v Čile je le začetek večjih akcij v Južni Ameriki, katere prerokujejo konec ekonomski in politični kontroli ameriških in angleških bankirjev nad latinskimi republikami, pa četudi nedavno preobrat v Čile ne prinese republiku za zdaj še nikakega socializma.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri mesce. Naslov: 540 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

John Metelko, O. D.

Preklicemo oči in določimo očala 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

SLOVENECM PRIPOROČAMO

KAVARNO MERKUR 3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHINJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA. Tel. 1475.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JK NARODNA TISKARNA 2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenščem, Hrvaščem, Slovaščem, Češčem, Poljšem, kakor tudi v Angleščem in Nemščem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

POTEM KO TEMELJITO

previdarite vas okolščine, boste prišli do zaključka, da je vaš denar res najbolj varno naložen v

KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako druge priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA 2699 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382. Prietna in okusna donada jedila. Cene zmerno. Postrežba točna.

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Obrnil se je na levo in stopil v stadium, v mali cirkus za dirke, tik ob strani Avgustove palače. Zdal je začelo duhovnika prijemati in navduševati. Ne da bi bila tukaj dovolj ohranjena razvalina monumentalnega lica; niti en steber ni ostal na svojem mestu, le deni zidovi so se še dvigali, ali načrt se je bil zopet našel, stebri na vsakem koncu, portikus okrog dirkališča, ogromna cesarjeva loža, ki je bila najprej na levi v Avgustovi hiši, pa so jo potem vzdali v palačo Septimija Severa, kjer se je opirala na desno. In vodnik je korakal dalje med temi raztresenimi razvalinami; mnogo in natančno je razlagal, pa trdil, da so gospodje v ravnateljstvu izkopali dognali najmanjšo podrobnost njih stadija ter se pripravljajo, da izdelajo natančen načrt z razporedbo stebrov in soh v prezidkih ter označbo marmorja, s katerim je bilo pokrito zidovje.

"O, gospodje so povsem mirni," je zaključil ves navdušen. "Nemci ne bodo imeli tu kaj zbadati in ne bodo tukaj postavljali vse na glavo, kakor so delali na foru, kjer človek sploh nič več ne ve in ne razume, odkar so prišli s svojo znanostjo nadenj."

Pierre se je smehljaj, in njegovo zanimanje se je še povečalo, ko je stopal za njim preko polomljenih stopnic in lesenih, čez jame napetih mostov v razvaline Septimija Severa. Palača se je dvigala na južnem rtu Palatina in je nadvladala cesto Appia in vse rimsko polje tja do nedogledne daljave. Nič ni ostalo od nje razven podzidja s podzemskimi palačami, varovanimi z oboki teras, s katerimi so razširili planjavo hriba, ko je postala preozka. A to razkrito podzidje zadostuje, da si človek napravi sliko veličanstvene palače, katero je nosilo; tako ogromno in mogočno je ostalo s svojo neuničljivo snovjo. Tukaj se je dvigalo glasovito Septizonium, stolp s sedmimi nadstropji, ki je izginil šele v štirinajstem stoletju. Tukaj je še s ciklopskimi arkadami podprta terasa, s katere se odpira prekrasen razgled. Potem ni nič kakor kup debelih, napol razpadlih zidov, zevajoča brezdna sredi udrtih stropov, vrste neskončnih hodnikov in neizmernih dvoran, o katerih se ne ve, čemu so služile. Vse te od nove uprave v dobrem redu ohranjene, pomene in od plevela oznažene razvaline so izzbile svoj divje romantični značaj, pa so dobile nekakšno golo, mračno veličino. Ali žarki živega solnca so zlatili staro zidovje, prodirali skozi razpokline v globočino črnih dvoran in oživljali s svojim bleščočim praskom nemo otožnost tega mrtvega veličanstva, ki ga greboje iz zemlje, kjer je stoletja počivalo. Preko starega, rdečkastega, iz opeke in malte sestavljenega, svoje sijajne mramorne odeje oranpnega zidovja je polagal škrlatni plašč solnca vnovič cesarsko glorio.

Pierre je romal že poldrugo uro okrog in je še imel ogledati množico prednjih palač na planjavi, proti severu in vzhodu.

"Vrniti se morava," je dejal vodnik. "Vidite, vrtni vile Mills in samostan svetega Bonaventure nama zapirajo pot. Šele tedaj se bo moglo tukaj skozi, kadar se razkrije z izkopavanjem vsa ta stran. Oh, gospod abbe, da ste se šli le pred petdesetimi leti izprehajati po Palatinu! Videl sem načrte iz onega časa. Tu ni bilo nič drugega kakor vino-građa, nič kakor majhni, z mejami prepleteni vrtni, prava Campagna, resnična puščava, kjer niste srečali žive duše. Kdo bi bil mislil, da spe vse te palače tu spodaj!"

Pierre mu je sledil. Stopala sta zopet mimo Avgustove hiše, šla nazaj in vstopila v hišo Flavijcev. Bila je ogromna, še napol skrita pod sosednjim vilo in imela neštete velike in male dvorane, zaradi katerih so se še vedno prepirali, čemu so se rabile. Za prestolno dvorano, za sodno, za obednico in za perilstvo je bilo zdela, da so dognani. Ali vse drugo je bila igra fantazije, zlasti kar se tiče tesnih privatnih prostorov. Razumtega ni bil ne en zid cel; nič ni videti kakor tupa-tam razgrnjene fundamente, okružene temeljne zidove, ki označujejo na tleh načrt posojpa. Edina kakor po čudežu ohranjena razvalina pripada hiši, ki jo imajo za Levijino; poleg ogromnih sosednjih palač je videti čisto majhna, in tri njene dvorane s štenskim slikami, s čudovito svežimi cveticami in sadovi, so še kakor nedotaknjene. Kar se tiče berberjeve hiše, ni videti ne enega kamna. Njeni ostanki so skriti pod krasnim javnim vrtnom, s katerim se nadaljujejo na planoti stari farniški vrtni; in poleg od Caligulove hiše nad forum in pa od hiše Septimija ni nič drugega več kakor ogromna podzidja, oporni stebri, nakupičena nadstropja, visoke arkade, ki so nosile palačo, veličanske kleti, kjer so stanovali sluge in straže in se neprenehoma bavili s pojedinami. Na vsej tej nad mestom se vzpenjajoči višavi ni bilo torej nič drugega kakor komaj znatni sledovi, obširna, siva in gola, s cepinom prekopana in s kosci zidovja posuta zemljišča, in treba je bilo truda učenjaka fantazije, da se je mogel dvigniti starodavni cesarski sijaj, ki je nekdanj tukaj vladal.

Kljub temu je vodnik nadaljeval svoje razlage z mirnim prepričanjem, kačoz v praznoto, kakor da bi se še dvigali monumenti pred njim.

"Tukaj sva zdaj na Palatinem trgu. Vidite, na levi je pročelje Dominicianove palače, na desni pa pročelje Caligulove. Če se pa obrnete, imate ravno pred seboj hram Jupitra Statorja, Sacra Via je držala do tega trga pa skozi Porta Mugionis, stara vrata prvotnega Rima."

Ustavil je besedo in pokazal z roko na severozapadno stran hriba.

"Kakor opazate, niso Cezarji ničesar gradili na tej strani. Očividno so morali respektirati zelo stare spomenike izpred ustanovitve Rima, ki jih je ljudstvo častilo. To sta bila od Evanderja in Arkadijcev zgrajena hrama zmag, Lupercale, katero sem vam pokazal, skromna, iz bičevanja in proti zgrajena Lomulova koč. Vse to, gospod abbe, so zopet našli, in kar nič ni dvomiti o tem, naj pravijo Nemci, kar hočejo."

Ali naenkrat je zaklical s takim obrazom, kakor da je pozabil na najvažnejše:

"Na oncu morava pogledati še podzemeljski hodnik, kjer je bil Caligula umorjen."

Stopila sta v dolg pokrit hodnik, kamor osilja solnes dandanes veselo žarke skozi razpokline. Nekaj okrajkov in mozaikov je še videti. Zato ni ta prostor nič manj mračen in samotni; kakor ustvarjen je za tragično grozo. Glas starega vojaka je zvenel bolj zamolklo; pripovedoval je, kako se je polastila Caligule, vračajočega se od palatanskih iger, nenadoma volja, da se spusti sam v ta hodnik, hotel prisostvovati svetim plesom, ki so jih plesali ta dan mladi Azijati. In tako se je zgodilo, da ga je mogel vodja zarotnikov Chereas v temi prvi zabosti v trebuh. Tuleč je hotel cesar zbežati. Ali tedaj so planili nanj morilci, njegove kreature, njegovi najbolj ljubljene prijatelji, vsi, pa so ga vrgli na tla in mrcvarili in bodli, v tem ko je on blazen od strahu in besnosti tulil kakor žival, ki jo koljejo, da je bil ves temni, zahtli hodnik poln njegovega giasu. Ko je bil mrtov, je bilo zopet vse tiho, in morilci so v grozi zbežali.

Poset klasičnih razvalin Palatina je bil končan. Ko je bil Pierre zopet gori, ni imel druge želje, kakor da bi se iznebil svojega vodnika in ostal sam na tem prijaznem, sanjnavem vrtnu, ki je pokrival vrh nad mesto se vzpenjajočega hriba. Skoraj tri ure je bil tekal okrog in ves čas je čmrljal ta debeli, enakomerni gias mimo njegovih ušes ter mu ni odpustil ne enega kamna. Zdal se je vrniti vrtni mož zopet s svojim prijateljstvom do rancije in dolgovozno razkladal bitko pri Magenti. Z doboročnim nasmehom je sprejel srebrnjak, ki mu ga je duhovnik dal, pa je začel z bitko pri Solferinu. Bila je nevarnost, da ne bo tega ne konca ne kraja, ko je slučaj privedel nekako dano, ki je želela pojasnila. Takoj jo je šel spremljati.

"Lahko noč, gospod abbe. Vun greste lahko skozi Caligulovo palačo. Pa veste, da so držale tajne, v zemljo vkopane stopnice od te palače do hiše Vestalk doti na foru? Našli jih niso, ali tukaj 'morajo biti.' Oh, kakšna sladka olajšava je bila to, ko je bil Pierre končno zopet sam in je mogel za trenotek sedeti na marmornato klop na vrtnu! Tukaj je bilo le nekoliko skupin dreves, zelenik, cipres, palm, ali krasni zimski hrasti, vsi zeleni, pod katerimi je bila klop, so dajali temno, čudovito osvežujočo senco. Car je izhajal tudi iz sanjave samote, iz trepetajočega molka, ki se je dvigal iz teh starih tal, prepričenih od zgodovine. Nekdaj so farniški vrtni s svojimi logi izpreminjali ta el griča v prijazno bivališče; močno poškodovana posojpa vse so še tukaj in nedvomno si je ta kraj ohranil nekaj posebnega, ljubkega. Din renesance veje še vedno kakor božanje skozi bleščeče listje zimskih hrastov. Človek je tukaj sredi preteklosti, sredi lankokritega ljudstva v vizaj, pod plavajočim dihom nešteti pod rušo speh generacij.

Ali v daljavi, vseokrog božanskega griča raztresen Rim je tako močno mikal Pierra, da ni mogel obsediti. Vstal je in pristopil k ograji planote. Pod njim se je širil forum in na kraju se je prikazal Monte Capitolino.

Nič drugega ni bilo tam, kakor množica poslopj brez lepote in veličine. Videti ni bilo nič razun zadnjega pročelja senatorske palače na vrhu hriba, plosnate fasade z ozki mi okni, dvigajoče se nad visoki štirivoglati kampanile. Ta veliki goli zid take barve, kakor zarjavelo železo, je zakrival cerkev S. Maria in Aracoeli na vrhuncu, kjer je stal nekoč v kraljevskem sijaju hram kapitolinskega Jupitra, dajoč ljudem nadčloveško zaščito.

Dalje na levi, na klancu Monte Caprina, kjer so se v srednjem veku pasle koze, so se dvigale grde hiše; le nekoliko lepih dreves, pripadajočih k palači Caffarelli, kjer prebiva angleško pslaništvo, je s svojim zelenjem pokrivalo vrh stare tarpejske skale, ki je danes pod zidovi tako izgubljena, kakor da je popolnoma izginila.

(Dalje prihodnjic.)

Lahka uganka

Kadar berete, da je ta ali oni kapitalist prispeval v republikanski ali demokratiški volilni fond sto tisoč dolarjev ali več, kaj mislite, da jih je dal iz ljubezni do delavcev, ali zato, da varuje svoje profite in sebi koristne postavbe?

NESREČE, KI OBISKUJEJO CLEVELAND

V Clevelandu se razne katastrofe dogajajo celo večkrat kakor v drugih velikih mestih. Pred mnogimi leti je zgorela loža, v kateri je izgubilo življenje več sto otrok. Pred nekaj leti se je dogodila eksplozija v bolnišnici, ki je vzela precej življenj, nedavno pa se je pripetil požar v Park hotelu, v katerem je zgorelo ali bilo nevarno opečnih nad dvajset ljudi.

Spartakove beležke

Milwaukee, Wis. — Socialistična delavska internacionala je sprejela na svoji seji v Curichu ostro resolucijo proti vojnim spletkam imperialistov, kateri že dolge mesece ogrožajo svetovni mir. Izvrševalni odbor internacionale svari mednarodni proletarij pred veliko nevarnostjo, ki preti človeštvu vsled teh podlih mahinacij in ga poziva naj bo skrajno oprezen ter pripravljen na odpor.

Mogoče, da bodo sedaj ameriški komunisti prenehali s svojimi podlimi lažmi, s katerimi skušajo delavstvo preslepiti, da socialistične stranke podpirajo zločinske imperialistične intrige.

Čudna so pota v razvoju razrednega boja. Medtem ko nekdanj tako zaostala Rusija gradi svojo mogočno socialistično državo in ko je nepoznana dežela Čile dobila socialistično vlado, dasi je njen stroj še nepopolen, se bliža industrijsko visoko razvita Nemčija, v milijoni organiziranega delavstva, mogoče celo fašistični diktaturi.

Kaj se bo zgodilo po prihodnjih volitvah v Nemčiji, ne more nihče prerokovati. Hitler, od katerega so tudi takozvani "mali ljudje" pričakovali rešitve, to je srednji stan, je bil nenadoma prisiljen sneti krinko in pokazati svoje zveze s plemenitimi in monarhisti.

Kako bo Hitler rešil vse sloje, buržoazne in delavske, je znano samo njemu. Toda do odločitve bo prišlo, to je gotovo.

ODSTAVLJENI PREDSEDNIK ČAKA NA PRILIKO ZA POVRATEK

Na sliki je Juan Esteban Montero, bivši predsednik republike Čile, čigar vlada je bila 4. junija strmoglavljena.

Predsednik Montero se je u-maknil v Argentino brez odpora, ker se je vojaštvo izreklo proti njemu, novi režim pa je izdal proglas, da bo Čile preuredil v socialistično republiko. To pa za državo brez socialističnega gibanja ni lahko stvar, kar so pokazali v tej južnoameriški republiki poznejši dogodki. Več o tem prevratu, ki je od kraja zelo presenetil svet, lahko čitate v poročilu na prvi strani.

vo. Meščanska vojna? Ni izključeno! Ali bo delavstvo končno nastopilo v enotni fronti? Zmaga je delavstvu gotova, ako nastopi solidarno, toda komunisti bodo šli najbrž do skrajnosti, da bo nemško delavstvo želo to, kar je želo italijansko: popolno uničenje vseh pridobitev, vseh sadov dolgoletnih bojev.

Kako je mogoče, da se je izvršil preobrat v Čile, kjer je bilo socialistično gibanje slabotno in mlado tako nepričakovano? Taka vprašanja sliši sedaj človek vsaki dan.

Odgovor je enostaven: Socialistično gibanje je v kaki deželi lahko slabotno; lahko šteje kaka armada razredno zavednega delavstva samo nekaj tisoč članov, vendar pa se v sedanjih razmerah prav lahko pripeti, da pride ta slabotna stranka nenadoma na površje. To se lahko pojasnjuje s tem, da je to edina stranka, ki ima zdrave principe, ki predstavlja obliko novega, pravičnega družabnega reda, na podlagi katerega je lahko rešiti vse probleme zavoženega kapitalističnega gospodarstva.

Ko je padel fevdalni sistem, je bil moderni kapitalizem še slaboten; nahajal se je šele v prvih fazah svojega velikega razvoja, vendar pa je imel že svetovno moč. Nepremagljiva postava razvoja je določala, da bo kapitalizem tvoril za bodoča desetletja novo obliko družabnega reda.

Kakor fevdalizem pred sto leti, tako je tudi sedaj kapitalizem preživel svoje dobo; dosegel je vrhunec svoje moči in danes gre navzdol. Zopet govori o nepremagljive postave razvoja. Kapitalizem ni iznajdba poedinca temveč posledica razvoja. Tudi socializma ni nihče iznašel; ampak zakoni razvoja določajo, da nastopi dedščina kapitalizma. Karl Marks je dal socializmu samo gotove oblike — dal mu je konkretno podlago in mu začrtil pota njegovega delovanja.

V naravi kapitalizma je, da povzroči vsled svoje brezobzirne sile končno zmedo in neznozne razmere v gospodarstvu. Kriza, ki nastane vsled nesmiselnega, nelogičnega gospodarstva udari prvotno samó delovno ljudstvo, potem pa polagoma razširja svoj uničujoči vpliv. To se vrši stopnjama. Za delavci in kmeti, katerih nakupovalna moč je uničena pridejo na vrsto trgovci in obrtniki, potem mali podjetniki, za njimi pa čedalje večji.

V začetku vsake krize najdemo delavce in kmete, kateri imajo večje ali manjše prihranke, toda čimdalj traja kriza, tembolj se krši število ljudi s prihranki in tembolj se širi armada bednih in brezposelnih. Gospodarski polom polagoma uničuje tudi vrednost bondov in delnic, kar pomeni, da se revščina in odvisnost začne večati tudi v krogih, kateri so nekdanj nalagali svoja preobilna premoženja v take vrednote.

Vsled zmanjševanja nakupovalne moči narašča število zaprtih tovarov. Ustavljen obrat pomeni uničenje kredita, ker stroji sami, ali poslopja sama, ki ne obratujejo tudi ne prinašajo nikakega dobička.

Temu slede polomi denarnih zavodov, kar obenem pomeni, da prehaja narodno bogastvo v roke čedalje manjše peščice ljudi, to je male skupine denarnih diktatorjev, kateri postanejo v tem procesu lastniki vseh propadlih industrij, trgovskih zavodov in končno vsega nepremičnega premoženja.

Z enako brzino, kakor se razširja na eni strani propast, še širi na drugi nezadovoljnost. Ko doseže kriza vrhunec, trpi vsled poloma ogromna večina ljudstva vseh slojev prebivalstva.

Ako se v takem mrzličnem, obupnem položaju dvigne nenadoma nova sila, sila, ki predstavlja prihod novo dobe, ki pomeni rešitev iz tega strašnega položaja, se ji pridružijo v svojem obupu vsi, ki so bili uničeni vsled gnilega gospodarstva bivših vladarjev.

Nova dvigajoča se sila ne najde nobenega odpora med ogromno množico izmučenega ljudstva, ki se pač zaveda, da mora priti do preobrata na ta ali oni način. Ker pa so prejšnji vladarji izgubili vsako moralno oporo med širokimi plastmi ljudstva, so v trenutku krize brez moči, ker zlato samo na sebi je slabo bojno sredstvo.

Iz vsega tega se pač razvidi, kako resnične so trditve socialistov, ki pravijo, da se sedaj bliža čas odločilnih bojev med delom in kapitalom, med propadajočim in novo vstajajočim družabnim redom.

Kar se je zgodilo pred nekaj dnevi v republiki Čile, se bo v doglednem času ponovilo v drugih južnoameriških republikah, kjer zasleduje socialistična stranka cilj ustanovitve Združenih socialističnih republik Južne Amerike.

Spartak.

PRISPEVKI ZA POKRITJE STROŠKOV PRVOMAJSKE ŠTEV. PROLETARCA

VIII. izkaz.

Milwaukee, Wis. Frank Novak \$5.00.

Little Falls, N. Y. Frank Gregorin \$1; po 50c: Frank Gregorka in John Purnat, skupaj \$2 (poslal Frank Gregorin).

Chicago, Ill. Po 75c: Anton Medved in Frank Luzbi, skupaj \$1.50.

Oglesby, Ill. Louis Visnikar 10c.

Skupaj v tem izkazu \$8.60 prejšnji izkaz \$219.08, skupaj \$227.68. Odbor.

Druš. Slovenski dom št. 86 SNP J vas vabi

Chicago, Ill. — Druš. Slovenski dom št. 86 SNP J vas vabi na piknik, ki ga priredi v nedeljo 26. junija ob Desplains reki na Irving Park Blvd. v forest preserve. Vzemite Irving Park karo do konca, dalje 10 minut vožnje z busom do Desplains reke. Pikniški prostor je na južni strani, kjer bo društveni napis.

Imeli bomo razne igre, v katerih bodo najboljši tekmovalci deležni nagrad, in poskrbljeno bo, da se bo vsako zabaval. Plesalcem je na razpolago velik plesni paviljon. Pridite vsi.

Član društva.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

JUNI. SPRINGFIELD, ILL. — Piknik kluba št. 47 JSZ v nedeljo 26. junija na Logarjevi farmi.

JULIJ. CLEVELAND, O. — Izlet članstva pev. zbora "Zarja" v nedeljo 3. julija na Tancovo farmo, Mentor, O. BARBERTON-KENMORE, O. — Piknik kluba št. 232 v prid volilne kampanje v nedeljo 3. julija na Zagarčkovi farmi v Kenmore.

CHICAGO, ILL. — Piknik okrajne organizacije Soc. stranke v nedeljo 10. julija v Elmtree Grovu.

MOON RUN, PA. — Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne mace v nedeljo 31. julija.

CLEVELAND, O. — Piknik soc. stranke v nedeljo 31. julija na Pitarjevi farmi.

AVGUST. CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ in odsek v nedeljo 7. avgusta na Močilnikarjevi farmi.

CHICAGO, ILL. — "Moonlight" piknik soc. pevskega zbora "Sava" v soboto 13. avgusta pri Koglu v Willow Springsu.

POWHATAN POINT, O. — Zborovanje vzhodnoobalske konferenca JSZ koncem avgusta.

OKTOBER. CHICAGO, ILL. — V nedeljo 23. oktobra dramska predstava kluba št. 1 v dvorani CSDS.

NOVEMBER. CHICAGO, ILL. — V sredo 27. nov. koncert "Sava" v dvorani CSDS.

DECEMBER. CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1. (Druge priredbe kluba št. 1 v prihodnji sezoni: V nedeljo 5. feb. dram. predstava v CSDS. Dne 12. marca ali gledski program v dvorani SNPJ. Dne 30. aprila koncert "Sava" v dvorani SNPJ.)

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v seznam.)

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

CANKARJEVE IN DRUGE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETAREC

Razglabljanje delavca

Gowanda, N. Y. — Zivimo v dobi gospodarskih in socialnih potresov; v dobi, ko je milijone brezposelnih, dasi je na svetu dovolj dela za vse; v dobi pomanjkanja, cetudi je vsega vec kot prevec; v dobi korupcije, v kateri so potopljeni tisti, ki se smatrajo za boljse od nas.

Ce clovek sedanj polozej dobro promatra, se mu prične od same konfuznosti v razmerah kar vrteti v glavi. Ali pa se bi lahko smejal kakor blazen — blazni uredbi!

Svet je se ves objel v ignoranci. Izgleda, da ga tezeke izkusnje nic ne izpametujejo.

V Zed. drzavah imamo razne volitve od leta do leta. Ljudje volijo "ljudske" zastopnike, a v resnici poverjajo mandate valed svoje zaslepljenosti sovraznikom svojih koristi.

Vsa štiri leta volimo prezidenta republike. Ves cas, od postanka ameriske Unije pa do danes, delavstvo se ni imelo nikdar odlocojucega vpliva v vladi, dasi tvori skupno s farmarji 93% prebivalstva te dezele.

Kolikor je meni znano, je imelo skozi vso zgodovino te dezele samo dva svoja zastopnika v kongresu...

Sedem odstotkov ljudi, kateri tvorijo kapitalisticki sloj, nam vlada. Oni imajo bogastva in moč, ker je ljudstvo nevedno. Ce ne bi bilo, tedaj bi v Washingtonu gospodovali delavci in farmarji in bogastva bi bila posest vseh, ne pa pešice privilegirancev.

Kadar ljudstvo kaj hoče, kongres ne sliši. Ce pa vprašajo za koncesije kapitalisti, gre ves vladni aparat v akcijo. Videli smo to, ko so v svoji naivnosti ogradili Zed. države z ogromnim carinskim zidom.

Mešetarji, ki so bili od trgovskih komor in kompanij poslani v Washington, da povedo poslanecem, kako naj volijo, so nalogo dobro izvršili in carine so bile sprejete, podkupnine plačane in zjad pa imamo — posledice. Lahko bi tu naštel senatorje in kongresnike, o katerih se ve, da so bili odprto zapleteni v carinsko zaroto in so prejeli nagrade od kompanij, katerim služijo. Ljudstvo je lahko čitalo o tem. Pa vzlic tmu voli zanje.

Zakoni so takšni, da male tatove obešajo in velike izpušča. Tudi to je krivda ljudstva. Ako strada od kupih izobilja ter "nadprodukcije", je krivo ljudstvo, ker si noče pomagati, ker noče poslušati dobrih svetov in resnice.

Clovek, ki ukrade kaj malega, gre v zapor. Visoki republikanski in "emokrati"ki političarji pa kradejo na debelo in ignorantno ljudstvo jim prireja ovacije. Iz preiskav, ki jih vodi brez dobrih rezultatov proti graftarjem, vidite, da lahko kak newyški šerif, ali župan Walker, ali policijski kapitan v Chicago, ali drugi višji javni funkcionarji, da na stran pol milijona in več, dasi ni teh "prihrankov" nikdar zaslužil. Izdat pa je ljudske interese in zato dobi podkupnino.

Tak sistem je bedastoča. Imamo ga po ljudski krivdi. Nad deset milijonov delavskih družin je v bedi. Farmarji propadajo. Vse to je krivda delavcev in farmarjev, ker se nočejo organizirati v svoji stranki.

V šole pohaja milijone gladnih otrok. Milijone očetov gineva na lovu za delom. Stotisočeri kolnejo žalostno usodo. Matere trpe in hirajo v solzah. Delavski svet se pogreza na dno. Po čigavi krivdi — če ne po svoji?

Vsega je prevec — živil, denarja, blaga in zlata, a je vendar vsega — premalo! Sistem je krivičen, zgrešen in lažnjiv. Opazovalcu se zdi, da bi bila rešitev zelo enostavna — če bi delavstvo hotelo in znalo iti po poti, ki vodi v odrešenje. Pa ne zna in noče. Čaka kralja Matjaža, da se prebudi in stori svoje. Ampak pravljic v resničnem življenju ni. Dokler se ljudje ne zbuje z razumom, bo sistem blazen in v njemu bomo plakali in se rogali drug drugemu s smehom blazneža — po svoji krivdi.—Mialec.

Nedavno mi je pravil rojak, da so v teh tovarnah plačali pred leti za čezurno delo po višji lestvici, za delo ob nedeljah pa dvojno plačo. Sedaj plačajo na uro toliko in toliko neglede kdaj in koliko ur dela. Mezde so znižane skoro polovico.

Brezposelnih je mnogo, med njimi veliko Slovencev. Eni so brez zaslužka že nad leto in dalj.

Cudno! Delavci so zgradili vse te ogromne tovarne, prepregli deželo z železnicami in cestami, izdelali so stroje, da je zdaj vsega v izobilju, a v kontrast temu bogastvu vidimo milijone brezposelnih in bednih.

Kje je pot iz te mizerije, boste zvedeli v nedeljo 3. julija, ko bo imel klub št. 232 JSZ piknik na Zagorčkovi farmi v Kenmuru. Kot govornik bo nastopil s. Bessemer, član angleškega kluba v Akronu. Pridite v tem okraju vsi. Privedite s sabo mladino. Prebitek je namenjen kampanjskemu fondu soc. stranke.

Max Slanovec.

Konvencija SSPZ in slabi časi

Največje preglavice dela jugoslovanskega podpornim organizacijam sistem bolniških varovalnin. Nobena si ni v teh skladih napravila potrebne rezerve, pač pa so delale z njimi še izgubo, katero so krile z izrednimi asessmiti. Konvencija SSPZ v Pittsburgu pa je sprejela načrt, priporočen po odseku Jugoslovanske bratske federacije, ki sistem uplačevanja in tudi nakazovanja podpor drastično spreminja od tega, ki je bil v SSPZ dozdej veljavni. Za prvih 7 dni se ne plača podpore. Vsak član more dobiti le toliko podpore vsako leto in le določeno vsoto skozi ves čas svojega včlanjanja v organizacijo. Asesment se plačuje po starostni lestvici. Stari člani plačujejo kot dozdej, toda podpore bodo v bodoče dobivali po novih določbah in tiste, ki so jih že prejeli, jim bodo od skupne uprave...

Članstvu kluba št. 118

Canonsburg, Pa. — Seja kluba št. 118 JSZ je bila preložena s prve na zadnjo nedeljo v mesecu. Prihodnja se bo vršila v običajnih prostorih v nedeljo 26. junija ob 2. pop. Vabljeni so ne samo člani nego tudi somišljeniki. Culi boste poročilo zastopnika na IX. zboru JSZ, nominirali bomo kandidata za gl. tajnika JSZ in izvolili delegata za konvencijo soc. stranke, ki se bo vršila 2.—3.—4. julija v Readingu. Frank Samsa.

Članstvu kluba št. 27

Cleveland, O. — Namesto dveh rednih bo imel klub št. 27 skozi poletje le eno redno sejo mesečno, v slučaju potrebe pa se lahko skliče izredno. Vsaled tega odpade do predklica druga redna mesečna seja.

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

"GAMBLING PROSPERITY" FOR THE CAPITALISTS

A "Grand Stock Market Pool", which netted millions of profits in a less than a week's time to the above exploiters of worker. They are "vacuum cleaners" of the people's pockets.

čene vsote odštete l. 1920 naprej. Slabi časi in pa prevelika izplačila so konvencijo primorala sprejeti novi sistem.

Konvencija se je vršila brez napetosti stroj. Razprav o poročilih odborov ni bilo, razen o vprašanju bondov.

Delegacijo je pozdravil ob pričetku konvencije J. Kvartelj v imenu pennsylvanske federacije SSPZ. Kvartelj je bil tudi predsednik omizja na banketu.

V bodoče nastopi novi glavni odbor službo s 1. julijem namesto v začetku leta. Sprejeta je bila v pravila določba, da smejo kandidirati v glavni odbor tudi nečlani konvencije. Seje skupnega glavnega odbora se bodo vršile dvakrat v letu. Prihodnja konvencija se bo vršila l. 1936 v Milwaukeeju, Wis.—Anton Jankovič.

Naši ulični shodi

Chicago, Ill. — V Chicago kot v drugih ameriških mestih so v običaji ulični shodi. Sploh je ta način zborovanj stara ameriška tradicija. V enih krajih v tem mestu se vrše socialistični ulični shodi vsak teden, v okolici, kjer zboruje klub št. 1, pa smo prošla leta prirejali shode samo v dvoranih in na pikniških vrtilih. Mladinski odsek kluba št. 1 pa je zaključil aranžirati tudi ulične shode. Prvi se je vršil 16. junija na vogali W. 26th St. in S. Millard Ave. Okrog 9. se je nabralo že nad 300 ljudi in množica je naraščala. Shod je trajal preko 10. ure. Govornika sta bila Adolph Dreifuss in D. J. Lotrich. Shod je otvoril John Rak. Ti shodi se bodo vršili na istem prostoru vsak četrtek večer. Tudi klub št. 20 JSZ prireja ulične shode na severni strani mesta, enako razne druge strankine postojanke.

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Članstvu kluba št. 27

Članstvu kluba št. 118

Interviewing A President-maker

By ADAM COALDIGGER

Chicago, Ill. (heavy on the Ill.), June 14.—Well, here I am, located on the top floor of the tallest hotel in Chicago. One reason why I got a room up as high as all that is because I figured if the burg blows up, I won't have as far to go. The other is if I shouldn't reach heaven, I'd be the last one to come back to Chicago anyhow.

So far I have been unable to find out why both of the grand old parties have selected Chicago for their conventions. Perhaps it is because Chicago is a typical American city, being that it hasn't got enough kale in the treasury to pay its school-marks, policemen, and white wings.

For the information of my readers who know nothing about Chicago, let me say that it is located on the banks of Lake Michigan. Most of the banks are washed out, but the lake is still there. The municipal hymn of Chicago is, "I Know That My Receiver Lives."

The three leading citizens of Chicago are ex-Mayor Bill Thompson, who ran King George out of the country at the battle of Bull Con—Al Capone, who at present is held in a federal position at Atlanta—and Mayor Cermak, a native of Czecho-slovakia where he wished he had stayed.

The population of Chicago is around three millions, two of which wish they could depend on charity but can't. The remaining million makes a living serving on juries and working for the Community Chest.

Among the principal industries of Chicago are eviction, foreclosure, and conviction, closely followed by homicide, suicide and one-way ride.

Chicago is also known as the headquarters of the International Harvester Company that used to sell farm implements to American farmers.

During the recent Literary Digest poll on prohibition, Chicago voted 97 per cent for 2 1/2 per cent beer that only one-half of one per cent can afford by the time they get it. Otherwise, Chicago is wet—all over.

It is cheaper to move than pay rent in Chicago, because the police move out the furniture free of charge, and the Communists move it back again for the fun of it.

Hi-jacking is still on the upgrade in Chicago, but in spite of the increased turn-over, gross incomes have fallen to the extent where cops may soon be compelled to bowl their own. On the other hand, there is a marked improvement in the moral tone of the city since the street-walkers are getting too weak to walk.

Just now, Chicago is feverishly engaged in making preparations for the coming World Fair. Judging from the looks of the sixteen non-union carpenters at work on the world's fair grounds, it looks like malaria fever.

So taking it all in all, I'd say the promoters of the national convention of the two grand old parties have acted in strict conformity with the eternal fitness of things by selecting Chicago as the seat of their hysterical gatherings.

But hial! here goes a bell-hop with ice cubes and ginger ale. My news instinct tells me there is a bottle and a statesman concealed behind

your door. I was wrong. There were two statesmen and half a gallon. So I says, addressing the biggest one of the two statesmen, "Senator", says I, "what position will the convention take on the unemployed problem?"

"The unemployed problem," replied the Senator, stirring the contents of his glass with a lead pencil, "is one of the deepest problems of our age. The cure of it, however, is obvious. It is work. If more people worked today, there would be fewer unemployed. If all worked today, there would be none at all. Is that clear to you? The convention will therefore," he continued, "adopt a strong plank in favor of more work. It will point with pride to those who still work. It will view with alarm those who are out of work. It will exalt the dignity of toil, and proclaim the divinity of callouses. It will assure American labor a place in the sun, moon, and stars—snow, wind, and rain. It—say, Jake, considering that we paid only five bucks for a half gallon of this red-eye it isn't half bad." Jake said it wasn't half bad.

"And now", turning to me, "that the unemployed problem is happily disposed of, what else do you want to know?"

"What else I want to know," I replied, "is how you are going to find work for the ten or twelve million that haven't any work now?"

"That," comes back the Senator, "is a mere detail—may I say a petty detail—the solution of which is early rising. Experience has demonstrated that those who apply first for a job usually get it. The trouble is that so few of our jobless seem to remember that it is the early bird that gets the worm. If all of them would arise early enough and get there first, all would have jobs, hey Jake?" Jake said they would.

"And now with the unemployed problem definitely and finally eliminated, what will the Republican party do in the way of farm relief, Senator?"

"Ah, the farmer," replied the Senator, stirring the contents of his fifth glass with a lead pencil. "He is the brain, brow, and backbone of the nation, hey Jake?" Jake said he was. "The Republican party has been the steadfast friend of the farmer. It is the original farm relief party. It relieved the farmer of his foreign market. It relieved him of most of his domestic market.

It relieved him from paying income taxes. It relieved him of his mules, cows, pigs, and horses, and it relieved him of his farms. In fact, Republican farm relief has reached the happy status where additional relief becomes lost motion." At this juncture, the bell-hop entered with the information that the gentlemen in Room 3145 were waiting and for the two statesmen to bring the cards and bottle when they came.

Dear folks, this is the first interview I ever had with the kind of people who select the presidential candidates for us to vote on. Reading the thing over, it sounds pretty fierce to me. But the Stage-Hand said it wasn't any worse than the material I had to work on, and that besides, that Senator I had interviewed was only a fourth class postmaster, so to let it go.

A Leaflet Published in Croation Language

The Yugoslav Socialist Federation has just published a Manifesto in the Croation language, appealing to the Croat and Serb workers to join and support the Socialist party and to vote for the socialist candidates.

While the Yugoslav Federation is very strong and influential among Slovenes it is handicapped among the Croats because after the war the Croation section of the Federation went with the Communists, taking with them their official organ, bookstore and organization facilities. The Serbian section, which is rather small, is however with the Federation. At the Milwaukee convention of the Yugoslav Socialists it was decided to go with the Socialist message among the Croat workers, of whom there are over 100,000 in this country, and take all necessary steps to reorganize their section.

Branches or individuals, wishing to distribute this Manifesto which is issued in a leaflet form among the Croat and Serb workers, can procure them at the office of the Yugoslav Federation S. P., 8639 W. 26th St., Chicago. The price is 50c per hundred.

Laborgrams

Oodles of money for the bankers—billions—but not for the nation's humanity. That's the way Congress seems to feel. There will come a time when an outraged and intelligent electorate will remember political in-sults and act accordingly.

E. M. Craig, secretary of the National Association of Building Trades Employer's says, the winter will see concentrated wage "adjustment" moves. Perhaps the gentleman will find it takes two sides to "adjust" wages that way.

All history teaches the lesson of unity. Armies are powerful, not because they are a lot of men, but because they are armies.

Isn't it a pleasure to note the work of the younger generation? If given an opportunity, they'll do it and do it well. Their work at the convention of JSF was fine.

A rapprochement is necessary between young and old, so that we may construct an army of our own. John Paulich, Milwaukee, Wis.

A Chicken in Every Pot

Reprinted from The Washington Herald, issue of October 29, 1928. "The Republican Party isn't a 'Poor Man's Party.' Republican prosperity has erased that degrading phrase from our political vocabulary... Under higher tariff and lower taxation, America has stabilized employment, output and dividend rates. Republican efficiency has filled the working man's dinner pail—and his gasoline tank besides—made telephone, radio and sanitary plumbing standard household equipment. And placed the whole nation in the silk stocking class.

"Republican prosperity is written on fuller wage envelopes, written in factory chimney smoke, written on the walls of new construction, written in savings bank books, written in mercantile balances, and written in the peak value of stock and bonds. Republican prosperity has reduced hours and increased earning capacity, silenced discontent, put the proverbial 'chicken in every pot'. It has raised living standards and lowered living costs. It has restored financial confidence, changed credit from a rich man's privilege to a common utility, generalized the use of timesaving devices, and released women from the thrall of domestic drudgery.

"Thanks to Republican administration, farmer, dairyman and merchant can make deliveries in less time and at less expense, can borrow cheap money to refund exorbitant mortgages, and stock their ranges, pastures and shelves... Republican administration has restored to the railroad solvency, efficiency and par securities. It has... secured from European powers a formal acknowledgement of their obligations..."

Some Stepper

Mother: "I'm afraid Robert is burning the candle at both ends." Father: "Huh! That boy has cut the candle in half and lit up all four ends."

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P. 7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y. One year \$2, half year \$1, three months 75c.

Twenty "little blue books" by leading Socialists on twenty phases of socialist thought and action

The LITTLE LIBRARY of SOCIALISM ONLY \$1.00!

- Socialism and the Farmer's Problem... ALGERNON LEE
Socialism and Culture... UPTON SINCLAIR
Why I Am A Socialist... HEYWOOD BROWN
Socialism and the City... Mayor DANIEL W. HOAN
Will Socialism End The Evil of War?... DEVERE ALLEN
Pioneers of Socialism... McALISTER COLEMAN
Incentives Under Socialism... G. D. H. COLE
Socialism and the Trade Unions... JAMES ONEAL
Current Objections to Socialism Answered... JOHN M. WORK
The Socialist Goal... FRED HENDERSON
The Betrayal of the Workless... McALISTER COLEMAN
Can Socialism Prevail in America?... JAMES ONEAL
Forces Making for Socialism... PAUL BLANSHARD
Organizing the World for Socialism... CLARENCE SENIOR
Socialism and the Individual... NORMAN THOMAS
Socialism and Women... MARION PHILLIPS
The Practical Accomplishments of Socialism... MORRIS HILLQUIT and NATHAN FINE
The Practical Program of Socialism... HARRY W. LAIDLER
The Political Philosophy of Socialism... MORRIS HILLQUIT
Socialism and Communism... NORMAN ANGELL

ORDER FROM: PROLETAREC (BOOK DEPARTMENT) 3639 W. 26th STREET CHICAGO, ILL.

NAŠ PROGRAM

- Boj proti sedanjemu sistemu in za socializem do zmage.
Večja socialistična stranka.
Več klubov JSZ z večjim številom članstva.
Več aktivnosti v klubih.
Več socialističnega mišljenja med socialisti.
Več društev v Prosvetni matici.
Več kulturnih društev z delavsko ideologijo.
Več delavske prosvete v delavskih organizacijah.
Poostritev borbe proti zavajalcem.
Gojitev socialističnega prepričanja v delavcih, da postane nepremagljivo.

For the Common Good

The National Popular Government League says that, under the guise of economy, an effort is being made to stop the Federal Trade Commission's investigation of the power trust, by refusing the necessary funds.

It needs about \$360,000 to complete the investigation. This sum is a trifle compared with the millions and billions that are appropriated for purposes of less merit. The investigation undoubtedly has already saved many of the people from making bad investments, and in the long run it will help to save billions for the people as a whole, in lower rates, by uncovering the facts regarding the privately-owned utilities. There are still many companies to be investigated by the commission's experts, and the final report to be made.

That the people are gradually awakening to the necessity of public ownership of power plants is made plain by the annual report of the Public Ownership League of America, which shows 18 new municipal plants established, 25 existing plants saved from being taken over by the private concerns, and 83 new municipal plants on the way toward public ownership, besides agitation for public ownership going on in a great many places.

In view of recent developments, the receiverships of holding companies and the revelations regarding their operation, what must be the feelings of the people of those cities and villages which were so foolish as to sell their plants to the private interests?

They can't say they were not warned. Conclusive proof of the foolishness of selling was duly presented to them, but they parted with their common sense and sold anyhow. They were told in advance that they would regret it and that they would pay dearly for it. We have no doubt that they already regret it, and they will pay dearly when they come to reacquire the plants, if they are not already paying dearly through higher rates and poorer service.

Like other questions, this one will not be settled until it is settled right.

The solution is public ownership of power, everywhere. Electricity is being more and more widely used. There are billions in it. That's the reason private interests are so keen to control it. Let's control it for the common good.—M. L.

Remove the Fifth Wheel

The lower house of congress is given a castigation by The Chicago Tribune because it voted favorably on the bonus bill. The claim is that it would not have passed the house if members voting for it had not felt sure it would be killed later, either by the senate or the president, and therefore felt they might as well get whatever political benefit they could by voting for it, even though they were not in favor of it. This is an unworthy legislative trick, The Tribune believes.

Well, the way to keep one house of a legislative body from passing the buck to the other, is by combining the two houses into one.

It is superfluous to have a "lower" house and an "upper" house. This was one of the mistakes of the forefathers who drafted the constitution of the United States. As nearly as the conditions in this country would permit, the senate was patterned after the British house of lords. It was supposed and expected to represent the wealthy few. Both houses, while under the control of the Republican and Democratic parties, now do that. But neither of them would if the people voted sensibly.

There is no need of two houses of congress. We need not say "abolish the senate" or "abolish the house", but the two houses should be combined. This would facilitate legislation. It would prevent passing the buck from one house to another. It would keep good bills from being adopted in one house and killed in the other. It would save expense. It would remove a useless fifth wheel from the governmental car.

—The Milwaukee Leader.

The End of Superstition

Savages believed their welfare depended on the charms of their medicine men, consisting of rabbit's feet, quartz rock boiled in goat's blood and dried in the light of the dying moon, or maybe the spleen of a bob-cat.

Men under Capitalism believe their welfare depends on paper charms—called titles, deeds, notes, stocks, bonds, mortgages, franchises, and charters.

There is hope that man in the future will know that his welfare depends on the balanced production, transportation, and distribution of the necessities and luxuries that make life possible and liveable.

It will be easier to reduce the friction between nations when they reduce the fiction.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The republican circus is over. During its encampment in Chicago it served us many a laugh and an equal number of painful spells. We have had a chance to see things done in precisely the way most Socialists expected them to be done. A few, yes, a very few, prepared and proposed everything and the many just bowed in approval. During the entire encampment not a single constructive statement was issued. No time was given to the question of unemployment. All the convention got excited about was prohibition and even on that plank they were widely divided and eventually compromised on a straddle plank in order to catch the wet and dry fish in the presidential elections next November. The republicans were afraid to come out definitely wet or dry. A little of each camouflage is better bait, no doubt.

Hoover was nominated for the presidency, as expected. Where was all that unfavorable talk against Hoover that the workingman has been spreading? There was none. To the contrary, Hoover has been praised and brought up to esteem of all the delegates. Now, let us see, who were the delegates. Workingmen and women? No, most of them were well to do people who came to the convention for the enjoyment and thrill seeking of the circus. Most of them have public jobs for which they owe their allegiance to the republican camp. And now they don't care abandon Hoover. It would be suicide to do that so on the Hoover bandwagon they climb to bring back that "chicken in every pot" which, although foretold, never reached the workingman.

This was another lesson for the workingman. If they cannot see and figure out that the republican party is a party of the rich there is no hope for them. If they cannot see that the republican party only fools the workers to get them to vote republican into office then it is time that they quit voting. But the workers are so easily fooled that every explanation must be put into action before they will wake up and use their heads. Next week we will have another show. This time the Democrats will try unite upon a blank program and a wet candidate running dry.

Before we depart from the subject of Republicanism we can hardly escape the wrath our Chicago Tribune had spilled during the week. Fear of bolshevism was the main contention. Four years hence, the republic-

How The System Treats Its Slaves

In Republican and Democratic newspapers you will find an occasional reference to the division of wealth between the working class and the capitalist class. This used to be a favorite topic of discussion, but of late years it finds scant space in the daily journals. It is now pretty clearly understood by even the man who works that he gets NO part of the wealth which his hands and brain creates. It is true he gets wages, when he can find work, but the wages he receives are quickly spent for rent, for food, for clothes, and if after that there is any left, he buys a little insurance, or a baby bond or spends it foolishly on liquor, the movies, radio and perhaps an automobile. At the end of the year he is just where he started so far as finances are concerned. He has given a year of his life merely for the privilege of eating and sleeping under a roof. There are a few exceptions to this rule—and these exceptions are paraded before the wondering eyes of the mass of workingmen and held up as examples to be imitated. The cheat is never discovered until late in life the workingman finds that all workingmen cannot become capitalists. It is then to late to do anything about it, and he sinks down to the level of the wandering beast, picking up a few bits of food here and some old clothes there—a floating piece of junk of no value to himself or to society. This is capitalism!

Wanted an Encore

He was a bit shy and after she had thrown her arms around him and kissed him for bringing her a bouquet of flowers he arose and started to leave.

"I am sorry I offended you," she said.
"Oh, I'm not offended," he replied, "I'm going for more flowers."

ans may not have to meet, says the Trib, because the bolsheviks may control the country. We will be happy if this comes true. But as things look now, the plutocrats will still enjoy their prosperity and grab all the money and comforts of life, because the workingclass hasn't realized and probably will not for many years to come that they are workers and that they belong to the workingclass. But we are going out stronger than ever to make our mission heard and to make the change of system which the Tribune so fears possible within the time allotted us by the Trib.

Last Thursday night we held our first open air meeting. It was well attended and gave us increased enthusiasm for spreading our message. People are more intent upon receiving our message than ever before so we will continue every Thursday night until further notice. The meetings will be held on 26th St., and Millard Ave.

After a two year scrap the boys at Washington have finally come to realize that there was need for relief among the unemployed. But they have appropriated such a small amount that it will do very little good at this juncture. The poor miserables are too far gone to have a couple of dollars restore their bearings. Had the politicians heeded the advice of Socialists, proper unemployment relief would have brought the country out of the present depression. They saw that helping the bankers did no good so they will try their luck at helping the workingman. But the amount is so small that it will never get around and the poor will continue to suffer.

Cheer up folks, cutting salaries, laying off men and now taxing the very things we need most is going to help balance the budgets. I'll say it won't. But it is serious. Here we poor souls can hardly exist on the present prices but what the big moguls tax gas, electricity, checks, oil, gasoline, clothing, etc., because they know that the workers have always been fools and can't get away from the taxation. We asked that the rich, who became rich by exploiting the workers should be made to pay. But Congress wanted to help bring about a Socialist State sooner so they will take the sap out of the dried turnip, something that can't be done. Fool them folks, turn off your electric light and gas jets sooner and make the big business man suffer instead. We say why not let those who have money suffer?

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Five-street corner meetings were held last Thursday evening by branches of the Socialist party in the different districts of Chicago. On Karlov and North Aves., comrade Roy Burt, candidate for governor on the Socialist ticket, and Paula Milgrom spoke to an audience of approximately 250 people. On Fullerton and High Sts., where branch No. 20 JSF is now conducting street meetings every week, crowd of over 200 listened to the speeches of Mike Ladevich, Owen Geer and I. A. Taylor. Another meeting held that night at Lawrence and Spaulding Aves., where comrades Hyman Schneide and Andy Lafflin spoke, about 300 people were in the audience. That same evening the English Section of branch 1 JSF conducted its first street corner meeting at 26th and Millard Ave., at which Adolph Driefuss and Donald J. Lotrich spoke to a crowd of over 300 people. Considerable literature was distributed and many prospects for new members were made at all of these meetings, we were told.

On Friday, June 24, branch No. 1 will hold its regular meeting. All comrades are urged to attend as there will be important reports given by different committees. For the discussion period the question of Religion and Socialism, held at the last meeting, will be continued. If time permits, comrade Lotrich will also give brief review of his study on the Mooney and Billings case. Friends and sympathizers are invited.

In Springfield, Ill., the comrades of branch 47 JSF have arranged for a picnic to be held Sunday, June 26, at Logar's Farm. The admission will be free and the entire proceeds will be contributed to the Socialist party Campaign Fund, its committee informs us. In

case of rain the picnic is postponed for Sunday, July 3.

Comrade Potochnik's article in last week's issue of Proletarec announced that their singing society Svoboda, a division of branch 114, Detroit, will sponsor a Moonlight Picnic Saturday night, June 25, at Travnik's farm. The admission is only 25c and a good time for all.

"Let's use our brains and pull together", concluded comrade Augustine's article of West Park, Ohio, in last week's issue of Proletarec. He reported that branch No. 6 of their vicinity held a meeting with the object of organizing of a new club for the younger generation. We urge all comrades of their branch to assist them in this work so that we may have "Socialism in our time."

The annual picnic of the Socialist party of Cook county will take place Sunday, July 10, at Elm Tree Grove. The committee is hard at work, planning to make this picnic one of the largest and most successful ever held. Some of the most prominent leaders of the Socialist party will speak. Baseball games, dancing and other amusements are being arranged. Tickets are 35c and can be purchased from any member of branch No. 1.

Now that the English Section of branches 1 has started to conduct street corner meetings, it was decided to hold them every week at the corner of 26th and Millard Ave. The next meeting will be held on Thursday, June 23, at 8 P. M. Comrades of both senior and English sections are urged to be present, give their assistance in distributing literature and help make the meetings a success. Comrade Dr. R. B. Gree and others are scheduled to speak.

What's Doing in Chile?

It was a great surprise to us, when the news was flashed over the wires, that a Socialist administration had taken possession of the Republic of Chile.

It is well known that there has not been much of a Socialist movement in Chile. It has not been credited with any Socialist members of the national legislative body.

At the meeting of the executive committee of the Labor and Socialist International, held at Zurich, Switzerland, May 19 and 20, 1932, an application for affiliation was received from the Socialist party of Chile. After some discussion, the application was deferred until the next meeting of the executive, in order that further information might be secured.

From this, it will be clear that the so-called Socialist revolution in Chile will have been as great a surprise to the Labor and Socialist International, with its fingers on the Socialist movements of all countries, as it is to us.

We hope for the best—that is, we hope it is the real thing—but we wait for more light on the situation.—M. L.

The Government in Business

Fred W. Sargent, president of the Chicago and North Western railway, told the delegates to the annual convention of the United States Chamber of Commerce in San Francisco that the government must be taken out of business. He stressed the railroad transportation industry as the principal business from which the government should be removed.

About the first major bill the present session of congress passed was the measure establishing the Finance Reconstruction corporation with an initial fund of \$500,000,000 furnished directly by the treasury of the United States and with authority to sell what are in effect \$1,500,000,000 government bonds to bring the total funds of the corporation up to \$2,000,000,000. The law authorizes the officials of the corporation to loan the entire \$2,000,000,000 to banks, railroads and other private business concerns which would face failure unless the government supplied them with money with which to meet their obligations.

From the day the corporation was established railroad executives have besieged it for millions and millions of dollars of government loans to save the railroads from bankruptcy. The loans are such poor risks that the private banks refused to take the chance.

In view of this railroad executives' drive for the almighty dollar on the Reconstruction Finance corporation, it is apparent that Mr. Sargent's talk to the Chamber of Commerce about getting the government out of business must have been made at a session consecrated to wit and humor. Undoubtedly it will appear in the "comic" chapter of the convention's proceedings.—A. F. of L. Press Service.

Will Be Answered

Mark Twain once suggested that a race of sacred cats could rule the world as well as the race of kings, then just at the top round of their reign of stupidity. Mark could just as well have said that a race of wildcats could rule this country as well as the race of financiers that have made such a muddle of things during the past 50 years in the United States.

Mark did not live to see the passing of kings such as we have witnessed the past 15 years. While the world is still suffering—as a result of their misrule, there is actually more of hope in the world than there has been at any time since the beginning of civilization. The signs of sanity are evidenced by the recurrence of the question: "Why should a people with the capacity enjoyed by the Americans, with natural resources in such boundless quantities, suffer hunger and cold?" This question has never before been asked with such insistence as it is being asked today. And the question will be answered!—Fred Warren.

Nepotism

It has long been known that members of congress were in the habit of employing members of their own families as clerks, but owing to the secrecy with which the payrolls have been shrouded no one knew how extensive the practice was.

Now, as a result of public opinion created almost solely through the efforts to the United Press, the house of representatives has made public its April payroll. In about one hundred cases, representatives are shown to have clerks or secretaries whose surnames are the same as their own.

There is every reason to believe that practically the same condition exists in the senate.

In a few cases, a congressman's wife or daughter may be a competent office worker and may earn the money she receives; but in many instances the recipient of the salary does not work, and someone else, whose name does not appear upon the official records, is hired at starvation wages to take care of the tasks.

There are antinepotism laws in a number of states, and public opinion may be able to shame congress into passing a federal law of the same character. There is no question that the facts just uncovered show that it is sorely needed.—The New Republic.

For Study Groups

"Looking Forward", a radical ask-me-another question book, has just been published by the League for Industrial Democracy. It contains discussion outlines questions and bibliographies, and will be an excellent handbook for study classes conducted by party and Y. P. S. L. branches and "Socialist Sunday Schools". Price: 15c each; \$1.50 a dozen. Order from National Headquarters, Socialist Party, 549 Randolph St., Chicago.

EXAMINATION TIME AGAIN

